

OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Hallvard Rieber-Mohn o.p., s. 1
En håndsrekning til samtiden (2)

Torstein Tollefsen, s. 4
Ørkenfedrenes spiritualitet

Else-Britt Nilsen o.p., s. 10
Inntrykk fra felleskirkelig reise:
Israel og De palestinske områder

Uttalelse fra Al Azhar-universitetet, s. 14
Hvor fredsæl er islam?

Bokomtale, s. 21
Musikken og stillheten –
møte med Arvo Pärt

Signaler fra Roma, s. 23
Ordinasjon av homoseksuelle –
uklokt og risikabelt

KRIG OG ALTERNATIV MEDISIN

I skrivende stund er det bare dager igjen til FNs våpeninspektører skal levere sin rapport om evt. masseødeleggelsesvåpen i Irak. Imens forbereder USA og Storbritannia seg for fullt på «pre-emptive war», «forkjøpskrig», mot Saddam Hussein og hans terrorregime, om nødvendig uten FNs godkjenning. Samtidig blir advarslene sterkere, fra stadig flere hold: Gjør ikke noe overilet! La oss ta mer tid! Krig er ikke måten å løse problemet Saddam Hussein på: Faren for fatale ring- og ettervirkninger er for stor. Også i USA, hvor støtten til presidentens linje var massiv, øker motstanden. Er det TV-bildene av kampklare amerikanske soldater som sier adjø til gråtende koner, kjærester og barn, som bringer krigen «too close to home» og virker på sinnene? Eller er det troen på at en «forkjøpskrig» virkelig tjener fredens sak, som svinner?

I Vatikanet blir motstanden stadig klarere. «Preventiv krig er angrepskrig,» sa erkebiskop Renato Martin da han den 17. desember presenterte pavens budskap til Fredsdagen, 1. januar 2003. Martino, i 16 år Vatikanets observatør ved FN, er nyutnevnt prefekt for Vatikanets Rettferdighet og fred kommisjon. «Ingen tvil» hos Martino om at slik krig «ikke inngår i definisjonen rettferdig krig», og at «avvæpning av krigshissere må skje via de organer vi har til disposisjon, det vil si FN». Jesuittenes *Civiltà Cattolica*, et organ som står Vatikanet svært nær, understreket Martinos poeng ytterligere: «Preventiv krig tjener ikke freden, men setter menneskeheten i en tilstand av permanent krig; dertil kommer det svært alvorlige faktum at teorien om 'preventiv krig' ligger hinsides de etisk sikreste regler og de universelt mest aksepterte reglene innen internasjonal lov og rett.» Tegn tyder på at om USA går til krig mot Irak, blir det, som under Gulf-krigen i 1991, uten Vatikanets støtte.

«Krig er aldri en uavvendelig skjebne,» sa pave Johannes Paul II i sin nyttårstale til det diplomatiske korps, «krig er alltid et nederlag for menneskeheten», og må alltid være «aller siste utvei». Hvilke andre utveier ser paven som mottrekk mot den forsvarsstrategi president Bush har utviklet siden 11. september 2001? Det nevnte pavebudskapet til fredsdagen er inspirert av pave Johannes XXIII's mesterverk av en encyklika fra 1962, *Pacem in terris*, Fred på jord: Ekte fred springer ut av menneskets lengsel etter sannhet, rettferdighet, kjærlighet (i betydningen solidaritet) og frihet. Men andre ord: Hvis ønsket er ekte fred, må det investeres på disse fire områdene, ikke i hangarskip og supersoniske bomber.

Her hjemme tar Norges Kristne Råd i en appell «avstand fra alle planer om en krig i Irak», og oppfordrer norske myndigheter til «ikke å støtte slike planer». En «forkjøpskrig er noe annet enn den type forsvarskrig folkeretten gir rom for og kan skape farlig presedens». En krig vil øke lidelsene for Iraks sivilbefolkning, øke «polariseringen i verden mellom 'det kristne vesten' og den muslimske, arabiske verden», «øke terrorkreftene i verden» og være en «massiv sløsing med ressurser i en verden som skriker etter tiltak mot fattigdom». Rådet minner om at vi er inne i det verdensomspennende kirkelige *Tiår mot vold: Bygg freden!*, et tiltak som gir «mulighet» til «ny gjennomtenkning av hva det betyr at vi er én menneskehet», «et kall til å finne nye måter å løse konflikter på og et forum hvor vi ønsker å samarbeide med mennesker av god vilje». Det gjelder å «skape en fredskultur».

Samme uro, altså, hos Norges Kristne Råd som i Vatikanet over en evt. Irak-krig. Og samme forslag til 'alternativ medisin' mot terror og vold.

«Det tjener vår tid til ære at den har tilstrekkelig mot til å være redd for krigen,» uttalte i sin tid forfatteren Albert Camus (1913-1960). Vi tilføyer: Det finnes én 'krig' vi ikke trenger frykte, og hvor det er godt håp om stadige og ærefulle seire: Kampen mot urettferdigheten og intoleransen i verden.

UKJ

20527

en håndsrekning til samtiden - 2

AV PATER HALLVARD RIEBER-MOHN (1922-1982)

Sist høst bragte St. Olav, under tittelen «Håndsrekning til samtiden» (nr. 10-02), brokker og biter fra dominikanerpater Hallvard Rieber-Mohns to prekensamlinger: «Menneske først – kristen så» (St. Olav forlag 1976) og «Alvoretts gleder» (Ansgar forlag 1978). Bakgrunnen var at denne høyt skattede sjelesørger, forfatter, kulturskribent og St. Olav-redaktør i fjor ville fylt 80 år. Her følger, som lovet, nok en «håndsrekning» fra presten og medmennesket Rieber-Mohn som døde så altfor tidlig, i 1982. Også denne gang er det Liv Greni som har bladd i de to bøkene, som ifølge forlaget var «en håndsrekning til samtiden». Det slående er hvor aktuelle disse tekstene er i en ny samtid, vår egen.

Følger vi aldri så lite med i det som skjer omkring oss i en verden som er blitt liten og nær, da hører vi nærmest daglig om blodofre for så mange slags overbevisninger og trosforestillinger – politiske og religiøse om hverandre. – I vår vel beskyttede norske helgefred, der martyriet kan synes noe fjernt og uvirkelig, får vi minnes både trosfeller og andre som opplever det i dag, om det nå er etter års slit i en slaveleir eller etter «bare» noen timers eller dagers tortur i et fengsel. Noen av dem det gjelder, holder urokkelig fast ved sin og vår kristne tro gjennom denslags også i dag. Bekjenner Kristi kjærlighet til mennesket, alene fordi det er menneske, uten politisk eller annet fortegn, og får lide hat, spott og smerter for dét. Det bryter ikke ned deres tro på Kristus. For Han sa dem dét også. I ene-celens mørke og kulde kan de befinne seg midt i troens folk og i Guds rike – og vite det selv.

Livet er verd å leve – siden Jesus Kristus trådte inn i det, endret det og gjorde det til vårt felles liv.

Jeg tror at dersom vi virkelig *så* Guds barmhjertighet og godhet, ville gleden sprengte våre hjerter, – og dersom vi klart *så* ondskapen i vår egen synd, ville vi måtte dø av sorg.

Kristendom er ikke noe vi «har», kristne er noe vi uavlatelig blir.

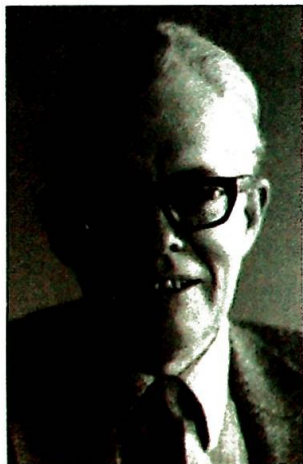
Slå dere ikke til, men gå videre, og sørg for at dere *kan* det! Ikke slep på alt dette som verden kaller «nødvendig», men vær frie bevegelige mennesker, alltid klare til oppbrudd. Oppbrudd til nye og sannere tanker. Oppbrudd til de oppgaver Gud viser dere. Oppbrudd til nye mennesker som trenger dere. Og en dag, som dere

ikke kjenner, oppbrudd fra det hele. Fra deres eget jordeliv – som bare er et kort lån fra Gud.

Det er Gud som er reisens mål... På den reisen og bare der vil vi også finne oss selv.

Livets eneste mening er å være underveis mot vårt utspring: Den Gud som har skapt oss, og som krever oss tilbake.

Takknemlighet er uendelig mye mer enn bare noe vi går rundt og skylder Gud og våre medmennesker, og som vi ofte glemmer å vise dem.

Hallvard Rieber-Mohn o.p. – slik mange, også langt utenfor katolske kretser – vil huske ham.

Takknemlighet er en hel *livsform*, en mental grunninnstilling. Det er en måte å være menneske på, og jo mer vi ved troens hjelp begriper av vårt eget liv, desto mer skjønner vi at det er den egentlige måten: Vi er simpelthen skapt for å takke. Ikke fordi Gud trenger vår takk, men fordi *vi* trenger den. Bare i den uttrykker vi sannheten om Gud og om oss selv. Bare i den lever vi vårt sanne liv, som er undringen og gleden over Guds grenseløse

og mangfoldige gaver...

Dersom takkens oppkomme dør i oss, da lever vi ikke lenger, selv om vi får aldri så mange attester på at det fortsatt er liv i oss. Bare i takknemligheten er vi fullt og helt mennesker – helt og fullt det vi er til for. Vårt kall, vår virkelige bestemmelse, er lovsangen.

Troen er ikke noe førstehjelpsplaster på livets små og store sår, heller ikke noen bedøvelse mot virkelighetens smerte. – Troen er kraft – i en verden som aldri var og aldri vil bli vårt rette sted, og som farer ille med oss, hvor godt livet så kan være i sine stunder. Enkeltvis og samlet er vi underveis – en kort stund – til et annet hjem.

Troen kan lange stunder være lite ut over dette. At vi husker noe avgjørende som vi

engang så og holder fast ved det – kjærligheten må i de dagene bære vår overbevisning. – Det er ingen dårlig tro. For vi kommer fra et stort lys. Og våre korte liv er ikke annet enn veien tilbake til det.

Troens kår i verden: en troskapens tapre forankring i Gud, uansett.

Bønnen er selve troens åndedrett. Fra verdens skjebne helt ned til våre egne livs minste sorger og behov, er bønnen vår skole i det vesentlige: at vi i alt avhenger av Gud, ikke av oss selv. At han er vår eneste virkelighet, og at vi har intet annet liv, her eller *hinsides*, enn hans liv, utmyntet i kjærlighetens tusen gaver til oss. I og over tiden.

Bønnens mulighet er nedlagt i alle mennesker, hvorfor er den ikke like naturlig og nødvendig som åndedrettet? Vi tar omhyggelig piller som skal dekke kroppens daglige vitaminbehov når det er så som så med kreftene. Mens den *sinnets* næring, det dype åndedrag i sjelen som vi kaller bønn, hemmes i så altfor mange av oss, også i mange kristne. Som folk og som masse har vi mistet bønnens veldige usynlige tilflukt. Hva den har betydd for sinnene i alle de slektsledd vi vet før vårt eget, kan ikke måles. Mange aner det i dag bare gjennom bønn som tilfeldigvis også blir stor kunst: En gammel salmetekst av Kingo – et Langfredagsmotiv av Johann Sebastian Bach. De kan se skjønnheten i det. Men de kan ikke be selv. De både *ser* og *hører*. Men de *lever* ikke bønningen. Så øyner vi da tegnene på mangel og underernæring både i eget og andres sinn.

Lykke – det er å bety noe for andre, det å kunne gi og yte, det å være nødvendig i andre menneskers liv. Det er den enkle, uerstattelige ting at noen trenger oss – i vår egen lille og menneskehetens store familie.

Vårt felles utgangspunkt er at vi alle er Guds falne og tilgitte, bortkomne og gjenfunne barn. Den respekt, ja den ærefrykt, vi skylder hverandre, ligger egentlig der. Den er tilgjengelig grenseløs.

Den som slipper krampetaket om sitt eget arme liv for Vennens og vennenes skyld, skal omsider finne det.

Enkeltvis og samlet er vi underveis – en kort stund – til et annet hjem.

Før vi så ham, så han oss, og hadde oss kjær.

Strengt tatt og absolutt er bare én næring uerstattelig. Guds tale til oss i liv og død.

Alt i vår selvransakelse har i grunnen bare ett viktig spørsmål: Om vi virkelig har ham kjær. Alt i vårt trosliv ender der. Alt annet i livet begynner der.

Hans kjærlighet er tilværelsens midtpunkt, dens bærende kraft, vårt eneste håp.

Så vil vi overgi oss trygt og tillitsfullt i hans sterke hender og be ham åpne våre ører for Guds tale. Og frigjøre lovsangen i vår egen.

Guds rike ble rakt oss av en som har oss kjær, og bare med tomme hender kan vi gripe det.

Vi kaller Kirken «gammel» fordi den hittil har fått to tusen års liv på seg. Men «tusen år er i dine øyne, Gud, som den dag i går». For Guds blikk er Kirken kanskje bare to dager gammel - nyfødt!

Livets brød – Jesus Kristus som er selve livs-gnisten i oss – det er den helt enestående gave som Kirken har bevart og videreført... Dersom vi først nærmet oss alterbrødet når vi virkelig forsto det med tanken, og det til bunns, da ville ingen av oss noensinne komme dit. Syvåringen til sin første altergang, og den lærde teologi-professor som har skrevet et bindsterkt verk om Eukaristien, begge står de overfor det uutgrunnelige: At det var *slik* Gud ville dele sitt liv med oss. – Dersom vi først tok imot den brødbiten når vi kunne tro oss så noenlunde «verdige» til det, da ville vi heller aldri motta den. For den dagen kommer ikke. Sakramentene er realistisk innsikt om syndere. I dét er de virkelighetsnære. De er en hjelp i menneskers forvirring og

hjelpeløshet – ingen belønning for et liv vi slett ikke kan prestere.

Messen er nattverden, samt dens omgivelser, tekster, bønner og takksigelse. Der er vi ved vår gledes kilde, vårt motiv for å elske livet, selv når dagene er onde.

Guds virkelighet og liv er som det store havdypet, langt under stormen og bølgene: Der er det alltid stille.

En dag er det slutt. Det egentlige, det som du virkelig er skapt for, og som alene kan innfri ditt hjertes lengsler – det har du til gode... Og da må ditt hjerte være fritt, slik at du sier «ja» til ham som kommer. Ja av hele ditt hjerte.

Kristustroen er livet – tvers gjennom for eksempel et Radiumhospital og en leges brydde forklaringer eller vennlig bortforklaringer av, at nå – eller litt senere – skal vi simpelthen dø som alle andre, eller hva han nå skånsomt ville kalle det.

Kristi etterfølgelse er sannelig ingen blid landtur eller noen lystreise. Virker den slik, da har vi tapt retningen.

Bak alt vårt velsignede strev ligger den kristne viten: En dag er det slutt. Ikke bare for meg – det kommer meget snart. Men for verden, for oss alle. da begynner «den nye himmel, den nye jord» – det samfunn mellom Gud og menneske som Jesus gav oss glimt av, og som er vårt egentlige liv.

Kristentroen er ikke frykt – den er frihet og usårlighet. Den er ikke en befaling om å forakte jordelivet, men elske det og bruke det som inngangen til noe større og virkeligere. Verden og vårt eget liv i den skal forgå. Det er en sannhet som ikke gjør verdiene mindre, men mer dyrebare for oss - som hilsener fra fremtiden i Gud.

Ørkenfedrenes spiritualitet

AV TORSTEIN TOLLEFSEN

Pionerene for det monastiske livet fra overgangen mellom det 3. og det 4. århundret av kaller vi gjerne for ørkenfedrene. Det som drev dem ut i ørkenen, var ønsket om å søke frelse gjennom et liv i bønn og kontemplasjon. Skikkelser som Antonios den Store (ca. 251-356) og Pachomios (ca. 290-346) inspirerte hundrevis av mennesker i Egypt til å forlate sine borgerlige kall og eiendommer for å ta fatt på et åndelig liv i ørkenen.

De ble kalt *monachoi*, som bokstavelig talt er folk som lever alene. En munk ble også kalt *anachoretas*, d.v.s. en som har trukket seg tilbake. Ordet kommer fra verbet *anachoreo*, jeg trekker meg tilbake, forlater. Man snakket om *anachoresis*, 'tilbaketrekking', til ørkenens stillhet, kunne man si. Siden de tok opp sitt liv i ørkenen eller ødemarken (*eremos*), ble de også kalt *eremitai*, bokstavelig talt ødemarksboere.

Ordet 'munk' ble fellesbetegnelsen for alle som levde et monastisk liv. Ordet 'eremitt' ble en betegnelse for munkar som levde alene.

Antonios regnes for grunnleggeren av den eremitiske form for monastisisme, mens Pachomios blir sett på som pioneren for klosterliv av den typen vi kaller kenobitisk, av *kenobion*, d.v.s.

'fellesliv'. Grunnleggende leveregler for alle menn og kvinner som trakk seg tilbake fra det borgerlige liv, var å leve sølibatært og i fattigdom. Dette faller naturlig fordi ekteskap og eiendom er to grunnleggende kjennetegn ved det borgerlige liv man trakk seg tilbake fra. Til disse pliktene føyde Pachomios lydighet mot fellesskapets leder (*hegumenos*, *igumen*). Han vektla også regelmessige gudstjenester og manuelt arbeid.

Det finnes flere typer av kilder til ørkenfedrenes liv, virke og visdom. Først og fremst har vi flere *hagiografier*, d.v.s. bøker om de enkelte helliges liv. Kjennetegnene på en hagiografi er at den tar for seg den åndelige personlighet, samt at dens siktemål er leserens oppbyggelse. Mest berømt er *Antonios' liv* av Athanasios av Alexandria. Athanasios, selv en stor kirkepolitiker og teolog, hadde også møtt denne hellige mannen. Av andre kilder har vi historiske beretninger, slik som kirkehistorien til Sokrates

*Torstein Tollefsen er
i. amanuensis i filosofi ved
Universitetet i Oslo, Senter for
grunnforskning.*

ST. OLAV HEFTE 1/2, 2003

Skolastikos (ca. 380–etter 439), som inneholder noe materiale om munkene i Egypt. Viktig er også Theodoret av Kyrros' (ca. 393–ca. 466) *Historien om Syrias munk*.

En viktig kilde til ørkenfedrenes spiritualitet er de tankespråk og anekdoter som er etterlatt fra dem. Disse er bevart i flere samlinger og språk og kalles gjerne for *Apophthegmata patrum*. Kjernen i dette materialet er den såkalte alfabetiske samlingen, som er organisert ut fra navnene på fedrene, og som ble satt sammen i det 5.-6. århundret.

Det som drev de mange ut i ørkenen, var ønsket om å søke frelse gjennom et liv i bønn og kontemplasjon. Den livsform de søkte, ble gjerne kalt «det hesychastiske liv» eller «det filosofiske liv». Ordet «hesychastisk» gir assosiasjoner til den ortodokse bønnetradisjon man gjerne kaller for *hesychasmen*. Vi skal imidlertid huske på at dette var lenge før den hesychastiske bevegelse fikk sin profil. I ørkenfedrenes tilfelle snakker vi om mennesker som rett og slett søkte åndelig stillhet (*hesychia*). Deres virksomhet og erfaringer kom senere til å nære den hesychastiske fromheten i bysantinske klostre.

Uttrykket «det filosofiske liv» kan bety flere ting. Gresk filosofi hadde skjelnnet mellom *praxis* og *theoria*, mellom etikk og naturfilosofiske/metafysiske overveielser. Noen filosofer hadde lagt vekt på at dygd og god livsførsel var en forutsetning for vellykket overveielse av det nærværende. Denne ideen var sikkert dypt forankret i den senantikke mentaliteten. I kristen tradisjon var Kristus veien og sannheten og livet (Joh 14.6). I den monastiske bevegelsen kom

man til å legge vekt på visse trinn eller stadier i munkens utvikling. Det første trinnet var den etiske øvelse (*askesis*), forstått som en vei fra last og lidenskap til disiplin og dygd. Denne form for øvelse kunne man forstå som analog med filosofenes *praxis* eller praktisk/etiske filosofi. For munken bestod det neste trinnet i erkjennelsen av eller kontemplasjonen av sannheten i den guddommelige planen i verdenshusholdningen. Dette ville være analogt med filosofenes naturfilosofiske og metafysiske holdninger og ble med tiden kalt naturlig kon-

templasjon eller naturlig filosofi. Det man dyppest sett søkte, var stillheten i *livet* med Gud, i foreningen med Ham.

En annen grunn til å kalle den monastiske tilværelse for det filosofiske liv, var rimeligvis at filosofi etter sin mening betyr «kjærlighet til visdom», og Kristus er Guds Ord og Guds visdom. Mens verdslig filosofi i stor grad befant seg i usannhetens mørke, befant den kristne seg i sannhetens lys og eide den sanne filosofi.

I noen tilfeller er munkens oppbrudd fra den borgerlige verden i litteraturen gjerne fremstilt ganske radikalt, i likhet med disiplenes oppbrudd da Jesus kalte dem (sml. Matt 4,19-20): «Følg meg, så vil jeg gjøre dere til menneskefiskere! Og de forlot straks sine garn og fulgte ham.» En dag da Antonios var i kirken, opplevde han at evangeliets ord var rettet direkte til ham selv: «Vil du være fullkommen, da gå bort og selg det du eier, og gi det til de fattige, så skal du få en skatt i himmelen; kom så og følg meg» (Matt 6,34). Han gikk og solgte den eiendom han hadde arvet etter sine foreldre, og gav pengene til de fattige. Han beholdt i første omgang litt penger for sin søsters skyld. Ved en annen anledning hørte han ordene: «Vær altså ikke bekymret for den dag i morgen!» (Matt 6,34). Antonios plasserte sin søster hos et fellesskap for jomfruer, gav bort resten av pengene og begynte å praktisere askese ikke langt fra sitt tidlige hjem. Det var ennå ikke vanlig å begi seg ut i ødemarken, og Antonios selv skulle bli en av de første som snart skulle trekke ut i ørkenen.

For å tjene til livets opphold, arbeidet Antonios med sine hender, gav en del av pengene til de fattige og kjøpte seg brød for de øvrige. Han søkte dygd og øvde seg uavlatelig i bønn fordi han hørte apostelens ord om å be uavlatelig (1 Tess 5,17). Den intense søken etter den uavlatelige bønn kom til å bli ett av de mest påfallende kjennetegnene ved den monastiske bevegelsen, som ved den bysantinske og moderne hesychasme.

Antonios gav alltid sin fulle oppmerksomhet til Skriftens ord i kirken og, ifølge Athanasios, husket han alt, slik at minnet senere kunne tjene ham istedenfor bøker (kap. 3).

I sin asketiske kamp ble Antonios konfrontert med en serie av fristelser som ser ut til å være typiske for mange av dem som ville leve monastisk. I vitaet får vi høre at djevelen fristet ham med tanken om eiendom, penger og det

Det som drev de mange ut i ørkenen, var ønsket om å søke frelse gjennom et liv i bønn og kontemplasjon.

templasjon eller naturlig filosofi. Det man dyppest sett søkte, var stillheten i livet med Gud, i foreningen med Ham.

velbehag som følger med den slags besittelser. Da dette ikke nyttet, søkte djevelen å inngi ham skitne tanker og kjødelige følelser, d.v.s. seksuelle fristelser. En natt antok djevelen endog skikkelsen til en kvinne. Men Antonios utslukket lidenskapens brann og djevelens illusjoner (kap. 5). Athanasios betegner dette som Antonios' første seier over fristeren. Antonios skjerpet sin askese, drev dyp selvransakelse, bad ofte hele natten, spiste bare én gang om dagen, til tider etter to eller fire dager.

Ifølge Antonios-vitaet vurderte Antonios ikke sin fremgang etter hvor mange dager han hadde vunnet seier. Han tok hver dag fatt på nytt og var mer opptatt av veksten i sjelens lengsel etter Gud og økningen i standhaftighet (kap. 7). Han forlot nå det stedet hvor han hadde begynt sin askese, og tok bolig på en gravplass, i en grav. Dette hører vi om i forbindelse med flere tidlige munkes, at de i en periode bodde i graver. Ofte fant de virkelig harde tak med djevelen sted her. I Antonios' tilfelle, som i mange andres, bestod den siste harde kamp i konfrontasjonen med fysiske angrep fra demoner. De onde maktene materialiserte seg nærmest, og Antonios opplevde det som han ble fysisk slått inntil han nærmest var livløs. Når dette ikke nyttet, dukket det opp skremmende skikkelser, som for å drive ham fra vettet (kap. 9): «Om natten, derfor, laget demonene en slik larm at hele stedet så ut til å riste i sine fundament. Det virket som om de brøt sønder rommets fire vegger og kom inn gjennom dem i skikkelser av villdyr og krypdyr. Plutselig var stedet fylt med skikkelser av løver, bjørner, leoparder, okser, ormer, brilleslanger, skorpioner og ulver, hver betedde seg på en naturlig måte.» Antonios følte seg angrepet av dyrene og opplevde nok en gang fysisk smerte. Han betrodde seg i Guds varetekt, og endelig så han taket åpne se, demonene forsvinne, og et himmelsk lys falt på ham (kap. 10). «Hvor var du?» spurte Antonios. Og svaret lød: «Jeg var her, Antonios,» sa en stemme, «men jeg ventet for å se din kamp. Siden du har forblitt fast og ikke gitt etter, vil jeg alltid være din hjelper, og jeg vil gjøre ditt navn kjent alle steder.» Etter dette begav Antonios seg ut i ødemarken for å ta opp sitt eneboerliv fjernt fra menneskenes boplasser. Fra da av øvde hans eksempel en kraftig tiltrekning, og mengder av mennesker søkte samme vei.

Vi må ikke misforstå denne beretningen om Antonios dit hen at munken gjennomlever visse

stadier og så blir syndfri. Det er vel nettopp dette som ligger i Antonios' idé om ikke å måle sin fremgang etter antall dager med seire over fristelsene, men etter den sjelelige holdningen av standhaftighet. Et menneske kan alltid falle, men det mister ikke av den grunn alle fruktene av sitt arbeid. Det man har lært gjennom sin selvransakelse og sin øvelse, forsvinner ikke så lett, hvis man da ikke gir slipp på sinnets totale rettethet mot Gud. Et viktig moment i ørkenfedrenes spiritualitet var at de alltid fastholdt at de var syndere. De var i større grad bevisst de fordervelige mulighetene i alle sjelens irrganger enn de stolte på sin egen fullkommenhet. Følgende tankespråk illustrerer dybden og alvorret i deres selvransakelse (Ammonas 3): «Abba Ammonas sa: Jeg har tilbrakt førti år i Sketis, dag og natt bønnfallende Gud for at han skal skjenke meg seier over denne vreden.»

Et viktig mål for ørkenfedrenes liv var, som vi ser, utviklingen av dygder. Dygdenes essens var, etter det jeg kan se, en form for sjelelig fasthet eller standhaftighet. Det virker nærmest som om dygd, slik den oppfattes i ørkenfedrenes tradisjon, kan beskrives slik Aristoteles gjør det i *Den nikomakiske etikk*. Dygden kommer gjennom tilvenning. Skal man for eksempel bli rettferdig, må man øve seg og venne seg til de rettferdige handlinger. Dette er essensen av den askese som munkene bedrev: *Askesis* betyr øvelse, og skal ikke oppfattes som selvplaging. Gradvis oppstår det en holdning i sjelen, en holdning som nettopp er en slags sjelens standhaftighet. Dette vil prege mennesket som om det var en integrert del av dets natur. Likevel innebærer det ikke at vi blir immune mot enhver fristelse, noe munkene godt visste. Livet i ørkenen var en konfrontasjon med en selv og de tilbøyeligheter en fant i seg selv. Følgende beretning illustrerer dette: «Man fortalte om Amma Sara at hun i tretten år var svært anført av utuktens demon. Hun bad aldri at striden skulle opphøre, men sa i stillhet: Gud, gi

Et viktig moment i ørkenfedrenes spiritualitet var at de alltid fastholdt at de var syndere. De var i større grad bevisst de fordervelige mulighetene i alle sjelens irrganger enn de stolte på sin egen fullkommenhet.

meg kraft!» – Her søkes det ikke en billig seier. Amma Sara, som en åndelig atlet, vil la prøvelsen gå sin gang inntil en reell seier er vunnet.

Det er også interessant å se hvordan striden fant sin løsning (Sara 2): «En gang falt utuktens ånd over henne enda heftigere og minnet henne om verdens tomme fornøyelser. Men hun fast-

Illustrasjon fra «Asketernas väg»
av Titus Colliander

holdt sin gudsfrykt og askese, og en dag gikk hun opp i sitt kammer for å be. Da viste utuktens ånd seg for henne i legemlig skikkelse og sa til henne: 'Du har beseiret meg' Men Sara svarte: 'Det er ikke jeg som har beseiret deg, men min Herre, Kristus.'

Her er det flere ting å merke seg. Når det står at Sara fastholdt sin gudsfrykt og sin øvelse, betyr det at hun er på vei til å oppnå den sjelens standhaftighet som er kyskhetens dygd. Utuktens ord: «Du har beseiret meg», er dens siste listige angrep: Sara fristes til å tro at hun har maktet dette selv. Hun svarer derfor klokkelig at det er Kristus som har vunnet. Av dette tror jeg vi kan lære at ifølge ørkenens fedre og mødre, er ikke dygdene bare et resultat av egen anstrengelse: Dygdens holdning er snarere en integrasjon av den levende Frelser i sinnets liv. Det er Kristus som vinner seieren, og det er han som vinner skikkelse i asketen.

Livet blant ørkenfedrene var en hard skole. Nybegynnere ble tatt i veiledning av erfarne asketer som åndelige fedre, og ble prøvet av dem. Følgende ord vitner om det (Esaias 1): «Abba Esaias sa: Intet er så nyttig for en nybegynner som forulempninger. Den nybegynner som blir forulempet og tåler det, ligner et tre som vannes hver dag.» Det som først og fremst tirres gjennom forulempninger, er et menneskes stolthet. En rekke tankespråk vitner om at ydmykhet ble betraktet som en helt fundamental dygd (Thedora 7, Antonios 7):

Hun sa også: Verken askese, våke eller slit av noe slag kan frelse. Det kan bare ydmykheten. Det var en anachoret som drev ut onde ånder, og han spurte dem: «Hva er det som får dere til å fare bort? Er det faste?» De svarte: «Vi verken spiser eller drikker.» – «Er det våke?» De svarte: «Vi sover ikke.» – «Er det avsondrethet?» – «Vi bor ikke i ørkener.» – «Hva er det da som får dere til å fare bort?» De svarte: «Intet annet kan overvinne oss enn ydmykhet.» Ser du nå at ydmykhet kan overvinne onde ånder?

Abba Antonios sa: Jeg så alle fiendens snarer som er lagt ut over jorden, og jeg sukket og sa: «Hvem kan unngå dem? Da hørte jeg en røst som sa til meg: «Ydmykheten.»

Ifølge en tekst av Abba Moses springer ydmykheten ut av lydighet mot sannheten (Evergetinos s. 109). Lydighet mot sannheten føder ydmykhet, styrke, glede, tålmodighet, overbærenhet, broderlig omsorg, anger eller sønderknuselse og kjærlighet. Munken skal ikke unnsnippe eller oppgi angeren og sønderknuselsen, fordi han stadig skal være seg selv bevisst i sitt forhold til sin neste og Gud. Den totale sønderknuselse gir rom for den åndelige sødme eller glede, som vel innebærer en erkjennelse av at man er på rett plass ifølge sin menneskelige begrensning.

Bønnen spiller en viktig rolle i munkenes liv. Det finnes beretninger om at bønnemetoden er åpenbart av Gud selv, slik som i følgende ord om Antonios (Antonios 1):

Da den hellige Abba Antonios bodde i ørkenen, ble han grepet av lede og av mange dunkle tanker. Han sa til Gud: «Herre, jeg vil bli frelst, men tankene tillater det ikke. Hva skal jeg gjøre i min nød? Hvordan skal jeg bli frelst?» Straks etterpå reiste Antonios seg for å gå, og da fikk han se en mann som var lik ham selv. Han satt og arbeidet, reiste seg fra arbeidet og bad. Satte seg igjen og flettet på repet, reiste seg igjen for å be. Det var en Herrens engel som var sendt for Antonios' tilrettevisning og styrkelse. Han hørte engelen si: «Gjør slik, så blir du frelst.» Da han hørte dette, ble han fylt av glede og fortrøstning. Han gjorde slik og ble frelst.

Man vekslet ofte mellom arbeid og bønn, arbeid og bønn. Munkene valgte et enkelt arbeid, det kunne dreie seg om kurvfletting eller fletting av rep, noe som gjorde det mulig å la hendene arbeide mens sinnet dvelte ved Gud. Som vi ser av beretningen, bad man stående. Ørkenfedrene søkte på forskjellig vis å realisere idealet om den uavlatelige bønn. Om Abba

Arsenius har vi følgende beretning: «Man sa også om ham at han på lørdagskvelden pleide å vende ryggen mot solen, strakte sine hender mot himmelen i bønn inntil søndagen grydde og solen atter skinte på hans ansikt. Da satte han seg ned.» Symeon Stylites, den første syriske søylemunk, begynte å be ved solnedgang og holdt på til kl. 3 dagen etter. Deretter tok han imot besøkende til veiledning. Dette får oss til å undre oss over når disse personene sov! Beretningen om Symeon gir inntrykk av at han aldri sov. Et tankespråk om Abba Arsenios gir inntrykk av at søvnløshet var et trekk ved flere munkers askese (Arsenius 15): «Abba Arsenios sa at det holder for en munk å sove én time, om han er en kjempe.»

Målet for askese var gjenopprettelsen av gudbilledligheten og omdannelsen til en uskyltens tilstand. På én måte handlet det om å gjenvinne det tapte paradiset da menneskene kunne ferdes i fred og harmoni med alle skapte ting. Det er en rekke beretninger som beskriver fred og vennskap mellom munk og ville dyr. En fantastisk og ganske sikkert viktig beretning i denne forbindelse er tilskrevet Makarios Egypteren (Makarios Egypteren 2):

En gang kom Makarios Egypteren fra Sketis til berget Nirta for å delta i Abba Pambos offer (d.v.s. liturgi). Fedrene bad ham: «Si et ord til brødrene, fader.» Han sa: «Jeg har aldri selv blitt munk, men jeg har sett munk. En gang da jeg satt i min celle i Sketis, forstyrrer mine tanker meg og sa: 'Gå ut i ørkenen og se etter hva du får øye på!' Jeg forble på mitt sted og kjempet mot tanken i fem år, for jeg tenkte at den kanskje kom fra demoner. Men etter som tanken holdt seg, gav jeg meg i vei til ørkenen. Der fant jeg et vannhull med en øy i midten, og ørkenens dyr kom for å drikke av det. Midt iblant dem så jeg to nakne menn, og jeg skalv over hele kroppen, for jeg trodde det var ånder. Men da de så at jeg skalv, talte de til meg: 'Vær ikke redd, vi er også mennesker.' – 'Hvorfra er dere, og hvordan har dere kommet til denne ørkenen?' spurte jeg. De sa: 'Vi er fra et kloster, og for førti år siden besluttet vi oss begge for å begi oss hit. Den ene av oss er egypter, den andre libyer.' Siden spurte de meg i sin tur: 'Hvordan står det til med verden? Stiger elvevannet når det skal? Har man det like bra i verden som vanlig?' – 'Ja,' svarte jeg, og spurte dem: 'Hvordan kan man bli munk?' De svarte meg: 'Den som ikke oppgir alt som hører verden til, kan ikke bli munk.' – 'Jeg er svak,' sa jeg, 'og jeg kan ikke gjøre som dere.' Da sa de til meg: 'Om du ikke kan bli som oss, kan du sette deg i din celle og gråte over dine synder.' Jeg

spurte dem: 'Når det blir vinter, fryser dere ikke da? Og når det blir varmt, blir dere ikke brent da?' – 'Gud har gjort dette levesettet for oss,' sa de. 'Vi fryser ikke om vinteren, og heten skader oss ikke.' – Det var derfor jeg sa at jeg aldri har blitt munk, men at jeg har sett munk.»

Her kunne vi si med Makarios Bekjennerens ord at mennesket har forenet den bebodde verden med paradiset, ja, at menneskene midt i den bebodde verden har realisert paradiset. Idealet om fred og harmoni mellom menneske og dyr gjenspeiler seg generelt i munkenes avholdenhet fra kjøttspising. På den ene side kan man selvsagt si at det å spise brød og grønnsaker innebærer en større grad av enkelhet, og at munkene av rent praktiske grunner unnlot å spise kjøtt. Men det stikker nok dypere enn som så. Det finnes en beretning om en gruppe munk som ble kalt til Alexandria av patriarken Theofilos, som beverter dem bl.a. med kalvekjøtt. Munkene vet ikke hva de spiser, men så sier Theofilos (Theofilos 3): «Her er en fin kjøttbit, abba, spis den.» Munken svarer: «Inntil nå har vi spist grønnsaker, men om det er kjøtt vi spiser, da spiser vi det ikke.» Med andre ord: Selv om munkene i egenskap av gjester, serveres kjøtt, uten å ha beskjefteget seg med strevet for å ale opp dyrene, vil de ikke ha det. Det er nærliggende for moderne mennesker å betrakte ørkenfedrenes askese som verdensfornektelse og selvplaging, men snarere burde en få øye på at deres virksomhet står i gjenopprettelsens og forsoningens tegn. Deres liv er preget av et guddommelig kall som innebærer at de ikke har et begjærlig forhold til sin omverden, snarere påtar de seg den oppgave å bringe verden nærmere den harmoni som har paradisiske preg.

Men målet for askesen, for bekjempelsen av lidenskap og last, for den uavlatelige bønne, gikk ut over dette. Det handlet ikke bare om gjenopprettelsen av det som var, men om å overskride den første tilstand og bli guddommeliggjort. Munkene søkte den åndelige stillhe-

... nærliggende for moderne mennesker å betrakte ørkenfedrenes askese som verdensfornektelse og selvplaging, men ... deres virksomhet står i gjenopprettelsens og forsoningens tegn.

ten, *hesychia*. I *hesychia* var man forenet med Gud og oppnådde både å skue og delta i uskapt lys. Dette finner vi også i et ord om Abba Arsenios (Arsenios 27):

En viss broder kom til Abba Arsenios' celle i Sketis. Da han tittet inn gjennom døren, fikk han se abbaen helt og holdent som ild, for broderen var verdig til å se det. Da han banket, kom abbaen ut og så hvordan broderen skalv. Han spurte ham: «Har

Illustrasjon fra «Den andlige ängen» av Johannes Moschos

du banket lenge? Du så vel ikke noe her?» Han svarte: «Nei da.» Arsenios talte med ham og lot ham gå.

De to mennene som Makarios møtte i ødemarken, Abba Arsenios som ble sett i uskapt lys,

– dette handler om mennesker som i det indre og ytre har realisert den opprinnelige, paradisiske tilstand, og som nå befinner seg på guddommens terskel. De har vandret veien, har kontemplert sannheten og lever det guddommelige livet. Sett fra Maximos Bekjennerens synsvinkel, står de innfor den ytterste bevegelsen som den skapte endelighet kan foreta seg, eller snarere, som den skapte kan gjøres til gjenstand for. Den asketiske og den kontemplative vei er en samarbeidets vei: Gud gir nåde, og mennesket responderer. På den ytterste terskel kan den skapte natur ikke yte noen innsats som bringer mennesket videre. Det er Gud selv som innplanter den nåde som bringer mennesket hinsides dets naturs kapasitet. Man løftes som på vinger inn i den evige Guds evige virkekraft (energi), og forvandles i ånd, sjel og legeme til den likhet med Gud som man er skapt for. Likesom Guds virkekraft ingen ende har, har forvandlingen ingen ende.

Jeg vil avslutte med noen ord fra Maximos (Ambigua 4I, 1038b). Disse ordene omhandler menneskets opprinnelige oppgave som det sviktet, men som ble realisert i Kristus. I Kristus blir denne ytterste bevegelsen menneskets bevegelse gjennom nåde:

Og endelig, hinsides alt dette, forener den menneskelige person den skapte natur med den uskapt kjærlighet – o under av Guds kjærlighet til oss mennesker – og viser dem som ett og det samme gjennom nådens besittelse, det hele [skaperverket] helt gjennomtrengt av Gud, blivende fullstendig hva Gud er, om enn ikke av vesen [...].

RETREAT OG UNDERVISNING – PILEGRIMSGÅRDEN I SON

16.-22.3 Retreatskole +veiledet retreat. Undervisning om ørkenfedrene/Åndelig veiledning

27.-29.3 Retreat m. tema «Jesusbønnen» v/ Fader Johannes

4.-6 april «Frihet, hvile og verdi – Kristus». Kurs m. Erik Fritzsønn, gestaltpsykolog

Peterstiftelsens Pilegrimsgård, tel. 64 98 35 50 – E-post: post@peterstiftelsen.no

Israel og De palestinske områder

INNTRYKK FRA EN FELLESKIRKELIG REISE
AV ELSE-BRITT NILSEN O.P.

Grytidlig en fredagsmorgen forlot jeg Gardermoen sammen med et titalls andre med kurs for Ben Gurion-flyplassen i Tel Aviv. Reisen skjedde i regi av Norge Kristne Råd som samordner felleskirkelig arbeid i Norge, og hensikten var å uttrykke solidaritet med kristne og andre i området samt møte politiske og kirkelige ledere. Med i delegasjonen var representanter for seks ulike kirkesamfunn og flere kristne organisasjoner.

Besøket foregikk i dagene 29. november - 2. desember 2002, og vertskap var *International Christian Committee* i Jerusalem. Programmet var både tettpakket og krevende, men takket være et godt planleggingsarbeid kunne vi sirkulere uhindret også i områder med portforbud, slik vi for eksempel opplevde det under besøket i Betlehem.

Vi traff både fremstående kirkeledere og politiske ledere for palestinerne, deriblant president Yasser Arafat, mens vi fra israelsk side traff bl.a. representanter

for statlige myndigheter og for menneskerettsorganisasjonen *B'tselem*. Overalt møtte vi stor takknemlighet simpelthen fordi vi kom i en tid som skremmer både pilegrimer og andre fra å komme. Kanskje ble dette også vårt viktigste bidrag i en uhyre kompleks situasjon hvor lettvinne løsninger ikke finnes, og hvor vi som utenforstående må avstå fra svarthvit tenkning. I så måte var samtalen på slutten av oppholdet med de norske diplomater i området viktig og opplysende.

Tro forplikter til rettferd

For meg som katolsk kristen, ble det aktuelt å søke en gagnlig ramme for formidlingen av alle disse inntrykkene slik at de kunne bli noe mer enn en ren reisebeskrivelse. Valget falt da på *sosi-*

Else-Britt Nilsen er dr. theol. og statsstipendiat, tilhører dominikanerinnenes kommunitet på Sta. Katarinahjemmet, Oslo

ST. OLAV HEFTE 1/2, 2003

allæren, den del av Kirkens lære som handler om sosiale, politiske, kulturelle og økonomiske emner. Den har utviklet seg i det siste århundret, og den hjelper oss til å se i et kristent perspektiv beslutninger som daglig gjøres og som angår våre liv. Feltet dekker krig og fred, økonomisk rettferdighet, internasjonal utvikling, rasisme, miljø og menneskeverd. Alt dette synes relevant for området vi besøkte.

Menneskene er jo kalt til et liv i overflod som langt overgår vår jordiske eksistens, fordi det dreier seg om å ha del i Guds eget liv. Dette overnaturlige kallet viser menneskelivets storhet og uvurderlige verdi selv i tiden. På vår reise møtte vi – ved selvsyn eller i samtaler – en virkelighet hvor menneskene snarere ble ydmyket enn løftet opp: Et samfunn som rives fra hverandre både økonomisk, strukturelt, menneskelig og moralsk p.g.a. vold og terror. De palestinske områder lammes av nye bosettinger for jøder, nye veier til eksklusiv bruk for bosetterne

og andre israelske statsborgere, israelske kontrollposter, portforbud, murer reises... Områdene splittes opp og fragmenteres slik at grunnleggende sosiale, humanitære og økonomiske rettigheter brutalt krenkes. Mens israelerne frykter nye selvmordsbombere og iverksetter alle slags tiltak for sikkerhet på egen grunn. En felles lodd alle deler er isolasjonen fra verdenssamfunnet som ikke bare rammer psykologisk, men også økonomisk for et av verdens ledende reisemål.

En sentral tanke i katolsk sosiallære er nettopp at tro og rettferdig handlemåte henger nøye sammen. Forpliktelse til sosial rettferdighet inngår i vårt religiøse liv. Det er en del av den samme virkeligheten. Som kristne er vi ofte mer opptatt av religiøse og moralske livsområder enn politiske. Kirkens sosiallære oppmuntrer oss imidlertid til å se disse tre i et enhetlig perspektiv, de henger sammen og støtter hverandre. Johannes Paul II kaller dette «integrert

Delegasjonen samlet i Fødselsgrotten i Betlehem.

Noen oppfordringer fra Økumenisk kirkelederdelegasjon til Israel og De palestinske områder advent 2002:

- Vi oppfordrer alle kristne til å be om en rettferdig fred for Israel og De Palestinske områder

- Vi oppfordrer alle som har kontakt med kristne i området til å fremme samarbeidet mellom kirkene og motvirke splittelse.

- Vi oppfordrer mennesker av god vilje om å være tilstede i områdene i solidaritet gjennom besøk og kontakter og slik bidra til at broer bygges.

- Vi oppfordrer kirkene i Norge til på felleskirkelig grunn å bearbeide sine oppfatninger om synet på konflikten, gjennom samtaler og felles studie- og kontaktreiser.

- Vi oppfordrer norske myndigheter om å ta selvstendige initiativ for en fredsprosess. Et slikt initiativ vil også innebære besøk på et høyt politisk nivå

- Vi oppfordrer alle til å bekjempe antisemittismen som er på fremvekst i Europa.

- Vi slår fast at ingen forståelse av Bibelens løfter kan legitimere at urett blir begått. Det er mot Guds vilje å krenke menneskeverdet. Guds vilje er rettferdighet, fred og forsoning.

Gen.sekr. Billy Taranger, Baptistsamfunnet
Leder av delegasjon og av
Norges kristne råd

Generalsekretær Ørnulf Steen
Norges kristne råd

Fader Johannes Johansen
Hellige Nikolai Ortodokse menighet

Tilsynsmann Arne G. Ellingsen
Metodistkirken i Norge

Medfølgende organisasjoner

Gen.sekr. Rolf Gunnar Heitmann
Den Norske Israelsmisjon

Fysioterapeut Bergljot Urdahl
Gen.sekr. Atle Sommerfeldt og
Delta Internasjonalt/Norges KFUK-KFUM
Seniorrådgiver Jorunn Kapstad
Kirkens Nødhjelp

Sr. Else-Britt Nilsen, Den katolske kirke
Nestleder, Norges kristne råd

Gen.sekr. Olav Fykse Tveit
Mellomkirkelig råd for Den norske kirke

Biskop em. Ola Steinholt
Den norske kirke

Lærer Karin Riska
Frikirken/Frikirkens Israelsmisjon

Gen.sekr. Dag Nygård
Norges Frikirkeråd

humanisme». Å være kristen vil si å være et helt menneske som lever, ber, reflekterer og handler i verden. Vår tro omfatter alle aspekter ved livet. Dette er en humanisme med Kristus som kilde og øverste mål, en humanisme som Kirken er rettet mot. Det er fra Kristus vi lærer hva det vil si å være menneske.

Både kritikk og visjoner trengs!

Vi må stille kritiske spørsmål når mennesker dør fordi israelske kontrollposter og veisperringer hindrer ambulansenes adkomst til sykehuse, når barn hindres i å komme på skolen, når voksne ikke kan nå sine arbeidsplasser eller

høste sine olivenlunder, når skattepenger holdes tilbake. Men også når mennesker sprenger seg selv i luften for å skade andre, når troende hindres adgang til sine gudshus, og når hat-trykket bare øker.

Kristendommen har vært dypt rotfestet i det palestinske folk gjennom århundrer. Mange palestinske kristne har frimodig vitnet om sin tro også i tider med religiøs forfølgelse og undertrykkelse. Samtidig som vi gleder oss over veksten i antall kristne på israelsk side, er vi alvorlig bekymret over den dramatiske reduksjonen i antall kristne i de palestinske områder. I 1948 regner man at 90% av befolkningen i

Betlehem var kristne og 22% av hele befolkningen i Palestina. I dag er prosenten 45-50% for Betlehem og 1,5% for De palestinske områder. At mange av dem som forlater landet er unge familier, gjør situasjonen enda mer alarmende. Kristnes tilstedeværelse er viktig både i det israelske og det palestinske samfunn.

Visjonen og målet i et samfunn uttrykkes i verdier hvorav noen klart representerer verdiene i Guds rike: tro på menneskeverdet, tro på forsvar av svake og gamle, solidaritet med utstøtte og innsats for det felles beste. Profetene i Det

gamle testamente ble kalt av Gud til å fordømme avgudsdyrking – datidens falske verdier. De skulle minne folk om Guds verdier og føre dem til trofasthet overfor Gud og hans lov. Dette profetiske ansvar har kirker og trossamfunn nå fått:

*Noen må våge å
bryte
gjengjeldelsens
onde sirkel!*

gjennom offentlige uttalelser og forkynnelse å gjøre folk oppmerksomme på det de tror er Guds visjon for samfunnet.

Alle kristne er kalt til å medvirke i dette arbeidet. De lokale kristne ledere vi møtte, gjorde det, i særdeleshet biskopene Michel Sabbah (katolsk), Riah Abu El Assal (anglikansk) og Munib Younan (luthersk). Vi må gjøre det samme. Gud er likevel ikke begrenset til kirkene og de kristne. Israel og de palestinske områdene er, som vi alle vet, selve møtestedet for de tre monoteistiske verdensreligionene. Mennesker som ikke er kristne, også ikketroende, kan også bære vitnesbyrd om Evangeliets verdier. Politikken som føres er i strid med bibelsk etikk, men også med Geneve-konvensjonen, FN-resolusjoner og Oslo-avtalene. Vi må stille kritiske

spørsmål i en slik situasjon, og selvsagt gjør også israelere det: Interreligiøse dialoggrupper og menneskerettighetsorganisasjoner, militære (antallet militærnekttere vokser) så vel som enkelte politikere, for eksempel Labor-partiets nye leder og statsministerkandidat Amram Mitzna.

Vårt ansvar som kristne

Det er ingen tvil om at vi som kristne i en slik situasjon må støtte ikke bare med bønn om enighet og fred, men også med humanitær hjelp. Flere av deltakerne i vår delegasjon var enten direkte eller indirekte knyttet til slik virksomhet, og FNs representant i området, Terje Rød-Larsen, berømmet ordenssøstres innsats, ikke minst i Gaza-området. Som kristne utenfor disse områder har vi likevel ofte vært mer opp-tatt av de døde stener enn av de levende. Under beleiringen av Kristi fødsels kirke i Betlehem ved påsketider i fjor var verdens og vår oppmerksomhet rettet mot det som skjedde der. Hvor er våre røster og vår oppmerksomhet nå som beleiringen er hevet, men menneskene fortsatt lever under press?

Vi som deltok på denne reisen innså klart Israels behov for og rett til sikkerhet og trygghet. Men dette må være knyttet til rettferdighet for palestinerne. Det handler om en innbyrdes avhengighet som gjør det helt nødvendig at Israel trekker seg tilbake fra De palestinske områder. Dermed har vi ikke sagt at det er alt som skal til, for en slik handling må følges opp av flere tiltak. Særlig viktig er det å få slutt på alle former for voldsanvendelse, fra selvmordsbombing til militære straffetiltak. Noen må våge å bryte gjengjeldelsens onde sirkel! Håpet må være knyttet til brobygging og kommunikasjon, ikke til avstengning og isolasjon.

hvor fredsæl er Islam?

OM EN UTTALELSE FRA AL AZHAR-UNIVERSITETET

Mennene bak attentatene i USA den 11. september 2001 handlet bevislig «i Allahs navn», og mange har etterlyst fordømmelse fra autoritativt islamsk hold av slik blodig vold mot uskyldige mennesker. Islamske ledere har, etter manges mening, altfor lenge stort sett forholdt seg tause. De mange palestinske selvmordsbombingene i den senere tid har ikke gjort behovet for avstandtagen og klar tale mindre. Kort før jul kom, endelig, en erklæring fra Sajjid Mohammed Tantawi, stormufti ved det tusen år gamle Al Azhar-universitetet i Kairo, den sentrale læreinstusjon for sunnimuslimene, trosretningen som samler rundt 90 prosent av verdens 1.2 milliarder muslimer. Erklæringen både fordømmer og forsvarer, under visse omstendigheter, bruk av terror. Likevel: «Grunn til dempet håp,» konkluderer ukemagasinet «Christ in der Gegenwart» etter kritisk gjennomlesning.

Svar på en utfordring

Stormufti Tantawis uttalelse, som stod i velrenomerte *Frankfurter Allgemeine Zeitung* den 30. november i fjor, var svar på en henvendelse fra den tidligere CDU-politikeren *Jürgen Todenhöfer*. Han har i lengre tid hatt nær kontakt med ledende personer i den arabiske verden og tydeligvis skaffet seg en tillitsbasis. I sin henvendelse skisserte Todenhöfer problemene mellom den vestlige og den islamske kulturkrets og innrømmet den skyld Vesten har for den historiske feilutvikling i forholdet mellom dem, men påpekte at også den muslimske kultur er «skyld i dagens eksplosive situasjon». Flesteparten av Islams åndelige ledere ser sin religion som en tolerant religion, og derfor, understreket Todenhöfer, «må disse ledere gi et klart og tydelig svar på hvor de står i forhold både til bin Ladens terrorstrategi, som i første rekke retter seg mot uskyldige sivile, og til unge palestinere selvmordsattentater som også fører til at uskyldig liv ofres. De bør gjøre det klart at religiøst begrunnet terrorisme ikke er noen hellig krig, men snarere en fornærmelse av Guds navn. De bør frata terrorismen dens religiøse maske og blottlegge dens destruktive nihilistiske trekk.»

Hva svarer på stormufti Tantawi på denne sterke utfordringen? Han skriver at han umiddelbart etter den 11. september i fjor understre-

ket «at islam oppfordrer til beskyttelse av uskyldig liv og forbyr blodsutgytelse». Han viser til de kjente versene fra Koranens sure 5: «Når noen dreper et menneske, uten at vedkommende har begått et mord eller uten at en udåd er skjedd på jorden, da er det som om gjerningsmannen har drept hele menneskeheten. Og om noen redder et menneskes liv, er det som om hele menneskehetens liv var reddet.»

Tantawi forklarer islamsk rettsoppfattelse og støtter sin argumentasjon bl.a. på de rådslagninger og vedtak han og de øvrige lærde ledere ved Al Azhar har kommet frem til etter hendelsene den 11. september 2001. I et sentralt avsnitt i teksten heter det: «Vi bekjemper terrorismen fordi den er en urett mot menneskeheten (–) Vi er ikke innforstått med at noen sprenger seg selv i luften midt blant uskyldige menn, kvinner og barn.»

Terrorist eller martyr?

Klar fordømmelse, altså, som imidlertid raskt modifiseres i selvforsvarets navn: «Men den som, omringet av soldater som vil drepe ham, eller stilt overfor en armé som øver vold mot hans hjemsted, sprenger seg selv i luften, han er en martyr (–) Den som bekjemper den aggressive part og forsvarer seg og sitt land, ham vil Allah, den opphøyede, stå bi og forsvare.

ST. OLAV

Innhold
årgang II4
2002

Ansvarshavende redaktør:
Unni Klepper Joynt

- nr. s. I Redaksjonelt
 1/2 St. Olav anno 2002. *UKJ*
 3/4 Fasteføde. *UKJ*
 5 Ledelseskriser, ikke troskriser. *UKJ*
 6/7 Barn. *UKJ*
 8/9 Bærekraftige broer. *UKJ*

II Intervjuer

- 6/7 8 Økumenikk 2002: en samtale med biskop Gerhard Schwenzer. *UKJ*
 8/9 13 «...med kjærlighet og varsomhet». Sr. Intemerata van der Heijden csa intervjuet av *Unni Klepper Joynt*
 11/12 4 En klarsynt observatør. Fra et intervju med kardinal Franz König
 11/12 19 Samtale med Aasmund Vik om «Også vi er kirke». *UKJ*

III Allment opplysende innslag og debatt

- 1/2 6 Fremskritt eller feiltrinn? Om embryoforskning og terapeutisk kloning. *Unni Klepper Joynt*
 1/2 16 Fredsmøtet i Assisi. *May-Lisbeth Myrhaug*
 1/2 21 Hvem skal kirken verne om? *Rønnaug Aaberg Andresen*
 3/4 3 Eutanasi eller omsorg ved livets slutt? *Frode Thorup*
 3/4 9 Pater Marie-Alain Couturier o.p. Kunstner, dominikaner og foregangsmann for fornyelsen av kunst og arkitektur i den katolske kirke på 1900-tallet. *Grete Refsum*
 3/4 17 Norske kvinner som gikk mot strømmen. *Else-Britt Nilsen o.p.*
 5 1 En biskop att lita på. *Gunnel Vallquist*
 5 5 Nicolaus Cusanus, motsetningenes forsoner. *Nils Heyerdahl*
 5 8 «Samme kirke - ny ordning». Om Den norske kirke og staten. *Ingrid Vad Nilsen*
 6/7 1 Et liv i bønn – en åndelig vei. *Michael McGregor oco*
 6/7 12 Fra statskirke til folkekirke. Bernt T. Oftestad
 6/7 16 Moderne middelalder: Geoffrey Chaucers «Canterbury Tales» i norsk gjendiktning. *Johan Elsness*
 6/7 23 Pedofiliskandalen i Kirken. En psykiaters kommentar. *Morten S. Selle*
 6/7 25 Omkring USAs bispemøte i Dallas. *UKJ*
 8/9 1 Terrorisme eller rettmessig selvforsvar? *Kardinal Carlo Maria Martini*
 8/9 9 Kultisk ren, kultisk uren? Den 11. september og den fundamentalistiske fristelse. *Hubertus Lutterbach*
 8/9 21 Polsk kandidat til Nobels fredspris. *UKJ*
 10 1 Håndsrekning til samtiden. Gjensyn med tekster av *Hallvard Rieber-Mohn o.p.*
 10 4 Ingen rettfærdig krig. *Brynjulv Norheim*

- 10 9 Verdensungdomsdagen i Toronto – inntrykk og tanker. *Katarina Pajchel o. p.*
 11/12 10 Tid for nytenkning. Fra katolsk debatt om krig og om fredsarbeid. *UKJ*
 11/12 13 Å visne glad. En utfordring i livets siste kapittel. *Per Lothe Vollset*
 11/12 17 Ibsendrama lenge før Ibsen. *Per Bang*

IV Religiøse innslag/dikt/ «siste side»

- 1/2 19 Egoisme, urettferdighet og intoleranse. Fra en preken av biskop *Gerhard Schwenzer*
 1/2 26 Når vi savner våre kjære. *Bede Jerret o.p.*
 1/2 Utdrag fra «En lærdom for jorden». *Hanne Bramness*
 3/4 1 Påskens mektige drama. *Per Bjørn Halvorsen o.p.*
 3/4 Tungt å tro når smerten river. *Arnold Eidslott*
 5 12 Den Hellige Ånd. *Kyrillos av Jerusalem*
 6/7 1 Et liv i bønn – en åndelig vei. *Michael McGregor oco*
 6/7 27 Vandrings. *Susanne Kjekshus Koch*
 6/7 30 For våre avdøde. Fra *Bønneboken*.
 8/9 12 Bind en krans av roser. *Susanne Kjekshus Koch*
 8/9 17 Avskjed med sr. Intemerata. Preken ved biskop *John W. Gran*
 10 18 Hvorfor tar ikke Gud affære? *Joseph Mulvin o.p.*
 11/12 Hver gang jeg betrakter. *Hieronymus*
 11/12 1 De voksnes fest. *Hallvard Rieber-Mohn o.p.*
 11/12 12 Krig er slikt et gruvekkende virke. *Erasmus av Rotterdam*

V Her hjemme

- 1/2 18 Interreligiøst i Trondheim og i Oslo
 5 16 Et orgel «til menneskens glede og Guds lov og pris». *UKJ*
 5 22 Stiftelse av «Vi er kirke» i Norge?
 6/7 34 Utveksler predikanter
 6/7 38 Beredskapsplan ved seksuelle overgrep
 8/9 26 Søker Gud i stillheten
 8/9 26 Jesu Små Søstre: Farvel til Hammerfest
 8/9 29 Overlege blir prest
 8/9 30 Ny norsk Vatikanambassadør
 10 22 «Også vi er kirke – Norge» stiftet
 11/12 27 Kirke og film i samtale
 11/12 27 Luthersk teolog vil bli katolikk
 11/12 28 Fred - lettere i teori enn praksis

Norden

- 3/4 7 Omsorg for livet. Hyrdebrev fra de nordiske biskoper
 10 14 Den nordiske bispekonferanse: Om genetikk og om de fremmede blant oss

VII Verdenskirken/Vatikanet

- 1/2 1 Fred, rettferdighet og tilgivelse. Budskap fra pave Johannes Paul II til Fredsdagen 2002
- 1/2 16 Fredsmøtet i Assisi. *May-Lisbeth Myrhaug*
- 3/4 27 Kirkelig pedofiliskandale ryster Boston
- 3/4 28 Strengere vurdering av prestestudenter
- 3/4 28 Paven forsvarer embryoets rett til liv
- 3/4 28 Turbulens mellom Roma og Moskva
- 3/4 29 Paven: Styr unna skilsmis saker!
- 3/4 29 Katolske stemmer mot Mugabe
- 3/4 29 Vatikanet: Åpner likevel arkivene
- 5 17 Vatikanet og Midtøsten
- 5 17 Antall prestestudenter øker
- 5 19 Vanskeligere for kristne i Pakistan
- 6/7 28 Hvem taler på Vatikanets vegne?
- 6/7 34 Anstrengt økumenisk klima
- 6/7 36 Ønsker valgfritt sølibat og nytt konsil
- 8/9 27 Ny helgen – et håp for Guatemala?
- 8/9 27 Padre Pio helgenkåret
- 8/9 28 Den første indianer-helgen
- 10 9 Verdens ungdomsdagen i Toronto – inntrykk og tanker. *Katarina Pajchel o. p.*
- 10 12 Lysets mysterium Paven utvider rosenkransen. *May-Lisbeth Myrhaug*
- 10 20 Birgitta av Vadstena - inspirasjon for vår tid
- 10 20 Pluralisme – også i kirken
- 10 21 Kristne i Irak: under Saddams svøpe
- 10 22 Vatikanet: Nei til USAs nulltoleranse-linje
- 10 22 Vatikanet: arkiver åpnes
- 10 22 Tidens største helgenkåring
- 11/12 6 «God nidkjærhet» i Sydney
- 11/12 26 «De troendes stemme»
- 11/12 26 Irsk spørreundersøkelse
- 11/12 27 Frankrikes biskoper: Religion mer enn privat-sak
- 11/12 27 Vatikanet: Prester ikke sosialarbeidere
- 11/12 28 Zimbabwe: Erkebiskop vil ikke tie
- 11/12 28 Forbud mot religiøs «påvirkning»

VIII Blikk på tiden

- 1/2 27 Blikk på tiden. *Observatoria*
- 3/4 31 Tidens skjeve tann. *UKJ*
- 5 21 Kommunikasjon 1 og 2. *UKJ*
- 6/7 26 Siste takk til Nina.
- 8/9 25 Ved *UKJ*
- 10 23 En presseman av Guds nåde. *UKJ*
- 11/12 30 En skjør perle av håp. *UKJ*

IX Anmeldte bøker/tidsskrifter

- 3/4 22 Bjørg Vidsetmo: Nærmest hjertet. Pasternak, Tsvetajeva, Rilke. Ved *Anne-Lisa Amadou*
- 3/4 22 Arnold Eidslott: Davids nøkkel. Dikt. Ved *Mette Nygård*
- 3/4 23 Dominikanske publikasjoner: Tenebrae.

Matutin og laudes til skjærtorsdag, langfredag og påskeaften. Ved *UKJ*

- 5 2 Helmut Krätzl: Im Sprung gehemmt. Ved *Gunnel Vallquist*
- 5 2 Helmut Krätzl: Freude an der Kirche. Ved *Gunnel Vallquist*
- 5 13 Bernt Oftestad: Tro og politikk – En reformasjonshistorie. Ved *Torbjørn Olsen*
- 5 14 Timothy Radcliffe o.p.: I Call You Friends. Ved *Baby Johannessen*
- 6/7 16 Geoffrey Chaucer: Canterbury-fortellingene i utvalg. Gjendiktet av Arthur O. Sandved. Ved *Johan Elsness*
- 6/7 31 Stig Ottesen: Må jeg dø i smerte? Pasientens lidelse – legens valg. Ved *Frode Thorup*
- 6/7 31 Kjell Arild Pollestad: Kirkeliv i nord før svartedauden – Biskop Laurentius' saga. Ved *Brian McNeil c.r.v.*
- 8/9 19 Jacob Jervell: Jesus. Bibelens fire evangelier. Ved *Aage Hauken o.p.*
- 10 15 Luc Ferry: Mennesket som Gud. Et essay om livets mening. Ved *Ane Elisabeth Røer o.p.*
- 10 16 Owe Wikström: Toccata. Betraktninger om J.S. Bachs åndelige univers. Ved *Aage Hauken o.p.*
- 10 16 Aage Hauken: Teologi for det tredje årtusen. Ved *Brian McNeil c.r.v.*
- 11/12 7 Henrik Wivel: Perlen – Prædikener og det der ligner. Ved *Olav Egil Aune*
- 11/12 22 Arne Bugge Amundsen og Henning Laugerud: Norsk fritenkerhistorie 1500-1850. Ved *Anne-Bente Hadland o.p.*
- 11/12 23 Benedikts barn – Fortellinger om å finne seg selv i andre. Ved *Asbjørn Aarnes*
- 11/12 24 Lars Roar Langslet: ...på din kirkes tro. Ved *Olav Egil Aune*
- 11/12 25 Jörg Zink: Tolv netter i jula. Ved *Susanne Kjekshus Koch*

X Musikk - film - kunst

- 3/4 24 Korsvei om vinteren. Franz Schubert som kirkemusiker. *Trond Bjerkholt*
- 3/4 9 Pater Marie-Alain Couturier o.p. Kunstner, dominikaner og foregangsmann for fornyelsen av kunst og arkitektur i den katolske kirke på 1900-tallet. *Grete Refsum*
- 11/12 20 «Jeg er verdens lys». Ikoner og fresker fra Rubljov-museet i Moskva. *May-Lisbeth Myrhaug*

XI Personalia

- 1/2 23 Pater Henk Heimeriks in memoriam
- 1/2 25 Bak penselen og paletten. Minneord om Jacob Weidemann ved biskop *John W. Gran*

- 5 11 Anne-Lisa Amadou til minne. *Asbjørn Aarnes*
 5 20 Hans Georg Gadamer – en nobel humanist
 5 20 Sr. Hieronyma Jungman R.I.P.
 6/7 29 Nina Valsø in memoriam. *Anne-Bente Hadland o.p.*
 6/7 36 Nils Egede Bloch-Hoell er død
 8/9 17 Avskjed med sr. Intemerata. Biskop *John W. Gran*
 8/9 23 Ved p. Antoine Ivens' bortgang. Sogneprest *Jo Neve*
 8/9 29 Sr. M. Faustyna Walczak avlegger evige løfter
 8/9 30 Sr. Gudulina in memoriam

XII Leserbreve

- 1/2 28 Juleevangeliet iflg. Lukas. *Odd Barra*
 1/2 28 Svar til Odd Barra. *Aage Hauken o.p.*
 6/7 37 Overgrep og obligatorisk sølibat. *Rudi Kessel*
 6/7 37 Fra eget liv. *Navn tilbakeholdt av redaksjonen*
 8/9 20 Utålmodighet er også en dyd! *Per Bang*

XIII Presseklipp og småstykker

- 1/2 30 Åpenhjertig brev til paven.
 1/2 30 Kvinnelige ministranter – hvem bestemmer?
 1/2 30 Ti ikke ihjel spørsmålene!
 1/2 31 Religionen ut over sidelinjen!
 1/2 31 Om kommersiell utnyttelse av barn.
 1/2 31 Kirkens kommunikasjonsproblem.
 3/4 28 Fransk filmplakat krenker
 3/4 28 Jødisk og kristen bibeltolkning
 3/4 29 Kvinnefrigjøring på afrikansk
 3/4 30 Språk og andre problemer
 3/4 30 Strategier mot sexovergrep
 3/4 30 Kyrkja og menneskelege skrøpelegheter
 3/4 30 Blir statskirken en frikirke?
 5 17 Det viktigste spørsmålet i Europa
 5 17 Tverydige signaler i den tredje verden
 5 17 Tegn på vellykkethet?
 5 18 Bibelen forener
 5 18 Bispeembedet i historisk perspektiv
 5 18 Hva er aktiv, hva er passiv?
 5 18 Takker nei til livvakt!
 5 19 «Gud er forelsket i oss»
 5 19 Ikke belære, men ære og feire...
 5 20 Prestestudenter og kyskheten
 5 20 En samvittighetssak
 6/7 15 Honnør til katolske prester!

- 6/7 35 Fra akademisk dialog til samtale om livet
 6/7 35 Åpenbaring og tolkning
 6/7 33 Fremdeles beste oppskrift!
 6/7 33 Smertestilling blir pliktfag
 67 33 Hva gjør vi med våre gamle?
 6/7 34 Hva er «ekte martyr»?
 6/7 34 Hvordan bringe Irak til fornuft?
 6/7 34 Selvstendighet for Øst-Timor
 6/7 34 Uttømmelig inspirasjonskilde
 6/7 34 Kamerun: Aidskatastrofen
 6/7 35 Gjengifte skilte og nattverden
 6/7 35 Tuberkulose rammer hardt
 6/7 35 Religion tilbake i fransk skole
 6/7 35 Katolikker og Le Pen
 6/7 35 Katolikker uønsket!
 6/7 35 Problemet skriftemålet
 6/7 36 Ritualer skaper fellesskap
 8/9 5 Dialog, ikke sanksjoner!
 8/9 26 Jerusalem: Intet synlig resultat
 8/9 26 Hvem stopper Mugabe?
 8/9 27 Anker navnesak
 8/9 27 USA: nei til nulltoleranse-linjen
 8/9 28 Peterseembedet sett utenfra
 8/9 28 Overgrep også i Mexico og Tyskland
 8/9 30 Angola: sultedød truer
 10 17 Nobelprisen i litteratur til Imre Kertész. *May-Lisbeth Myrhaug*
 10 19 EU: søndagsarbeid, ikke søndagsro
 10 19 Med Frans mot forbrukerkulturen
 10 19 Holder argumentene?
 10 19 De blinde gjemmes bort
 10 20 Det finnes gode nyheter
 10 20 Rwanda: barnelandet
 10 20 EU-konstitusjonen og kristendommen
 10 20 Skjønnheten - et uttrykk for Guds sannhet
 10 21 Vil setja det spirande livet i fokus
 10 21 Hvis?
 10 21 Nobelprisen: pensjonist ingen hindring!
 11/12 26 Prestetjenesten: «unfinished business»
 11/12 28 Mobbing: i skolen – og på TV
 11/12 28 En generasjon som ikke tror på ord
 11/12 29 Mye helbredelse i tilgivelse
 11/12 29 «Jeg ønsker en kirke...»
 11/12 29 Hellig alvor
 11/12 29 Et betydelig handikap!
 11/12 29 «Send en ku!»

Synden treffer derfor ikke ham.» Her åpnes nokså klart for rettferdiggjørelse av det Vesten vil kalle selvmordsbombere og barbarisk fremferd. Og et gjennomgående trekk ved Tantawis utredning kommer til syne: Ulike voldshandlinger mot uskyldige fordømmes, men etterfølges av en rekke forbehold som svekker eller opphever fordømmelsen. Forbeholdene utgjør en langt større del av teksten enn fordømmelsene.

Eller man sikrer seg på annen vis, som f. eks. der hvor erklæringen, uten å nevne *Taliban* og *bin Laden* ved navn, tar stilling til hvordan man skal forholde seg til en stat som skjuler eller beskytter en terrorist: «Hård straff venter dem som gjør menneskene urett og sprer ulykke på jorden. Det er hevet over tvil at enhver stat som gir opphold og skjulested til en terrorist, som er blitt rettslig dømt, er en terroristisk stat. En slik stat bør fordømmes, både ut fra islamsk rett, menneskelig forstand og gjeldende rettsforståelse. Den som fremmer terrorisme, vil selv gå til grunne gjennom terrorisme.» Det som rent umiddelbart ser ut som et entydig utsagn, rommer et språklig smutthull: at terroristen først må fanges og stilles lovformelig for retten. Sterke indisier om terroristisk virksomhet, som i bin Ladens tilfelle, er ikke tilstrekkelig til at et land pådrar seg skyld.

Tantawi går sterkt i rette med de vestlige land og skriver bl.a.: «Kampen mot terroren, en kamp som det islamske forskningsakademi

understøtter, rettferdiggjør ikke det tyranniserende, voldelige og grunnløse angrepet på det stakkars, vergeløse afghanske folk og dets byer, landsbyer, moskeer, på barn og kvinner og gamle mennesker og på selve livsgrunnlaget – grunnløst fordi det ikke var etablert klare forbindelser til hendelsene den 11. september 2001.» Ikke et ord

Ulike voldshandlinger mot uskyldige fordømmes, men etterfølges av forbehold som svekker eller opphever fordømmelsen.

om at man har identifisert mennene og nettverket bak de blodige attentatene, heller intet om video-opptakene som viser bin Ladens og følgesvenners glede over at oppdragene var utført.

«Fred på jord»

Erklæringens ordvalg, som stadig kretser nær

begrepet «rettferdig krig», viser hvor vanskelig det er for islam og islamske læremyndigheter å befri seg fra den krigerske tradisjon som fra begynnelsen av har vært en vesentlig del av islamsk kultur. Kanskje er det, i det lange løp, ikke likegyldig for en religions videreutvikling gjennom århundrer og årtusen om stifteren var en kriger og feltherre som Muhammed, eller en forkynner som Jesus med fredsbudskap og Bergpreken. Jesu fødsel er rammet inn av fredsbilder som griper sjelen, og det er ingen krigshær, men en «himmelsk hærs-kare» av engler som lover Gud og taler om «fred på jord».

At det tok tid – lang tid! – for kristendommen å erkjenne sitt kall som sann fredsreligion og søke å leve opp til dette kallet, er mer enn velkjent. Såvidt vites har ingen annen religionsleder hatt det mot som pave Johannes Paul II har lagt for dagen: Han har åpent og frimodig bekjent skyld og svikt som det kristne fellesskap han er leder for, har på samvittigheten, og bedt om tilgivelse.

Bekjennelse til mangfold og sameksistens

Visse forbehold til tross: Det er all grunn til å merke seg og verdsette det faktum at en mann med stormufti Tantawis posisjon offentlig gir uttrykk for at ledende islamske autoriteter er bekymret over at gudstro misbrukes til å legitimere vold, og at voldsbruk kaster skygger over islam og knytter Guds navn og storhet til grusomme forbrytelser. Og det går klart frem av Tantawis brev at i hvert fall Al Azhars ledere går mot voldsbruk i kulturkonflikter. Det islamske forskningsinstituttet anerkjenner «mangfoldet av religiøse veier, av folkefellesskap, nasjoner, kulturer og sivilisasjoner (...) som en guddommelig ordning, en universell lov som forblir uforanderlig». Måten å opprettholde dette mangfold på er «sameksistens, dialog og gjensidig anerkjennelse mellom folk og nasjoner». Og «etikken og de religiøse verdier allmenngyldighet» understrekes uttrykkelig. De grunnleggende internasjonale rettsprinsipper og de internasjonale institusjoners autoritet må respekteres. Begrepet «dihad», altså «hellig krig», tolkes restriktivt, eller i hvert fall slik at det ikke gis noe fribrev for terrorvirksomhet eller voldelig kulturkamp: «Ifølge islam betyr *dihad* å anstrenge seg til det ytterste for å bekjempe urettferdighet og bringe rettferdighet og fred og sikkerhet inn i alle områder av livet.»

Al Azhars øverste lærde avviser bestemt Samuel P. Huntingtons tese fra noen år tilbake om nærmest naturnødvendig «sammennstøt» mellom sivilisasjoner, «kamp mellom kulturer» og «krig mellom religionene». Avvisningen lyder, i brevets noe stive juridiske språk, som følger: «Akademiet ser nødvendigheten av gjenopprettelse av respekten for grunnlaget for menneskelig rettferdighet, for tilbakevenden til grunnprinsippene i den internasjonale rett og til de internasjonale institusjoner, forpliktende overholdelse av en enhetlig målestokk når det gjelder folkenes suverenitet og selvbestemmelse, og besinnelse på den religiøse verdiorden som anerkjennes av alle de monoteistiske religionene.» Her betones altså betydningen av den religiøse-etiske grunnkonsens mellom alle som tror på den ene Gud. En bekjennelse fra Al Azhars lærde om forrang for internasjonal rett over islamsk rett, kan også leses ut av denne teksten.

Sluttformuleringene i Tantawis brev er verd å ta med: «I bevissthet om sitt ansvar overfor Gud og menneskene appellerer det islamske forskningsakademi i Al Azhar med denne erklæringen til alle verdens fornuftige mennesker med håp om å oppnå rettferdighet og fred i ver-

den. De bønnfaller Allah, den allmektige, om å vise alle den rette vei.»

Til slutt: Erklæringen dreier seg hovedsakelig om allmenne prinsipper og inneholder, som nevnt, tallrike innskrenkninger som åpner for ulike tolkninger. Man skal derfor ikke overvurdere dens autoritet innen det islamske fellesskap, men heller ikke undervurdere den. Dokumentet speiler et viktig skritt i den innen-islamske bevisstgjøringsprosess, og det bør den vestlige verden ikke ringeakte. Her foreligger et grunnlag å bygge videre på for kristen-islamsk dialog, en dialog som kanskje også kan føre oss politisk videre. Den åndelige styrken i en religion avhenger av om den er i stand til å stifte fred og frembringe fredsstiftere.

(Kilde: Ukemagasinet *Christ in der Gegenwart*)

En bekjennelse fra Al Azhars lærde om forrang for internasjonal rett over islamsk rett, kan også leses ut av denne teksten.

Israel: stridens skjulte ofre

Nesten hver dag forteller media om antall drepte og sårede i de siste palestinske selvmordsaksjonene og israelske militæroperasjoner. Men det er lite fokus på de vanskelige psykiske konsekvensene for de sivile i konflikten. *Leger uten grenser* har mange prosjekter i pågående eller tidligere konfliktområder for å hjelpe mennesker å takle sine krigsinntrykk i hverdagen. (-) Svensken Stefan Liljegren kom nylig hjem etter å ha vært med på å undersøke forholdene og behovene i flyktningeleiren i Jenin. Etter beleiringen og ødeleggelsen i april (i fjor) har mange fått psykiske reaksjoner. Stefan intervjuet barn under seks år og deres mødre for å se på atferdsendringer og reaksjoner etter at israelsk

styrker beleiret Jenin og gikk inn i leiren.

«Jeg intervjuet bl.a. en mor og hennes seks barn. Hun hadde mistet sin mann, sine to brødre og huset sitt. Jeg traff henne i en liten leilighet som FN hadde skaffet, det var trangt, og det fantes ingen møbler. Tre av barna løp rundt og bråkte fælt. Jeg så klart og tydelig stresset i øynene hennes. Når hun fortalte sin historie, var det vanskelig å holde tårene tilbake. Barna hadde forandret seg, de var blitt aggressive og slåss med alt og alle. En av jentene spiste nesten ingenting, mens en annen spiste for tre. Den yngste jenta hadde mareritt og våknet ofte om natten. Jeg undrer hvordan det skal gå med disse barna, sier Stefan.

Reiserestriksjoner og frykt for å forlate hjemmet begrenser mange palestineres mulighet til å

søke medisinsk hjelp. *Leger uten grenser* oppsøker og behandler mennesker der de bor, der de ikke kan nås av myndighetene. Dette er ofte den eneste måten å bryte isolasjonen mange familier lever i. Ved å behandle pasientene samtidig som den traumatiserende konflikten foregår, kan psykologen hjelpe dem til å forstå situasjonen og sine egne reaksjoner. Slik kan mer destruktive reaksjoner forhindres.

For å nå frem til mennesker som trenger hjelp, er det viktig at man kan være på begge sider i en konflikt, mener Stefan. «det er viktig å se hvordan konflikten rammer sivile på begge sider. Jeg har truffet pårørende etter palestinske selvmordsangrep, og det er umenneskelig hva folk går igjennom».

(Fra *Nyhetsbrev* fra organisasjonen *Leger uten grenser*.)

bok- omtale

Musikken og stillheten - et møte med Arvo Pärt

Torsten Kälvemark:

*Arvo Pärt. Om musiken vid
tystnadens gräns.*

Artos & Norma bokförlag 2002.

Arvo Pärts *Berliner Messe* fra 1997 toner ut på CD-spilleren. Stillheten følger og kanskje erfares litt av den estiske musikkteoretikeren Merike Vaitmaas definisjon av Pärts musikk: «Musikken växer ur stillheten och rör sig utefter tystnadens gräns.»

Det er også Torsten Kälve-marks utgangspunkt når han skriver om Arvo Pärt i den nylig utkomne boken *Om musiken vid tystnadens gräns*. Pärt er i dag en av de mest spilte samtidskomponister, og han har nådd ut til et publikum langt utover dem som vanligvis interesserer seg for samtidsmusikk generelt og kirkemusikk spesielt. Hva er det som gir Arvo Pärt en slik posisjon? Hans musikk er preget av ekstrem enkelhet, men samtidig inneholder den en stor åndelig dybde. Han er blitt karakterisert som en av de «hellige minimalister» sammen med mellom andre engelske John Tavener og polske Henryk Gorecki.

Pärts ståsted er Den ortodokse kirkes kristendom, den har vært bestemmende for både hans personlige og musikalske utvik-

ling. Men samtidig henter han inspirasjon fra den vestlige musikalske tradisjon: de store klassikerne, renessansen og senmiddelalderens musikk, men fremfor alt den gregorianske sangen. Dette er det så han klarer å gripe og omsette for vår tid i sitt eget karakteristiske, svært enkle tonespråk. Et sted sier han at han har oppdaget at det er nok når én eneste tone spilles vakkert. Han bygger på de enkleste elementer, en toneart, treklangen. Treklangens tre toner er som klokker, derfra har hans musikk fått betegnelsen *tinntinnabuli*, av latinsk for små klokker. Denne dype åndeligheten og befriende enkelheten ser altså ut til å fylle et behov hos det moderne, rastløse mennesket.

Torsten Kälvemark er teolog og kulturskribent, ikke musikkteoretiker, men han deler Pärts ortodokse tro. Han går derfor ikke i dybden omkring det musikalske, men konsentrerer seg om det åndelige og religiøse grunnlaget for Pärt kunstneriske uttrykksform. Kort tar han for seg de viktigste biografiske opplysningene. Arvo Pärt ble født i 1935 litt syd for Tallin i Estland. Han fikk sin musikalske utdannelse fra musikkonservatoriet i Tallin. Hans første musikkverk fra 1960-tallet er eksperimenterende og preget av collageteknikk og utprøving av tolvtonemusikk, nokså fjernt fra hans senere uttrykksform. I 1968 kommer verket *Credo*, som peker frem mot

hans senere verk, men så er han taus i åtte år. Det er blitt kalt modningens og taushetens år, men det er ikke passive år: Det foregår en både musikalsk og åndelig utvikling av store dimensjoner.

Estland er tradisjonelt oppfattet som et altoverveiende luthersk land. Det har imidlertid alltid vært en levende ortodoks tradisjon her, og lutherdommen ble av mange oppfattet som den tyskpregede overklassens religion. Pärt hadde på sekstitallet studert den katolske tradisjonen, nå fordypet han seg i ortodoks teologi og liturgi. Det førte til at både han og kona Nora ble tatt opp i Den ortodokse kirkes fulle fellesskap i 1972. Nora Pärt har russisk-jødisk bakgrunn og, som sin mann, musikkutdannelse.

Disse åndelige og musikalske modningsår kulminerte så i 1976-77 med en rekke verk som senere er blitt blant hans mest spilte: kort kan nevnes *Fratres*, *Summa*, *Cantus in memory of Benjamin Britten*, *Tabula Rasa*, *Spiegel im Spiegel*. Dette var imidlertid i sovjetperioden, flere år før glasnost og perestrojka, og Arvo Pärts musikk samsvarte dårlig med offisiell kommunistisk kulturpolitikk. Myndigheten oppfordret ham og Nora til å immigrere til Israel i tråd med gjeldende politikk overfor den jødiske minoriteten. Familien valgte Wien og senere Berlin som fast bosted.

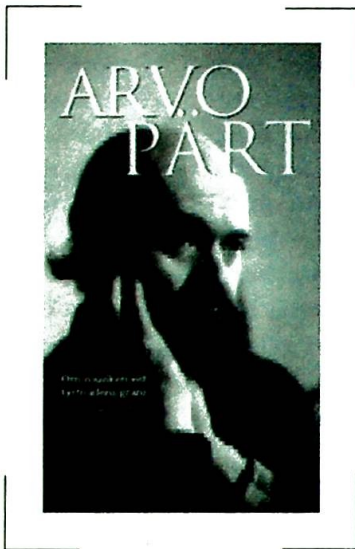
Herfra har det så kommet en

jevn strøm av musikkverk. Kälvemark har bak i sin bok en verkfortegnelse som er oppdatert til og med *Salve Regina*, uoppført i Essen 22. mai 2002. *Salve Regina* står ikke alene som katolsk liturgisk tekst tonesatt av Arvo Pärt, særlig i de første årene etter 1977 var dette snarere regelen enn unntaket. *Miserere*, *Magnificat*, *Te Deum*, *Stabat mater* og naturligvis messeteksten er blant det han har satt musikk til. Først etter 1990 har han i større grad begynt å tonesette de ortodokse liturgiske tekstene.

Dette er i skarp kontrast til kollega John Tavener, som alt like etter sin konversjon til ortodoksien i 1977 satte musikk til den ortodokse hovedliturgien. Dette kan virke paradoksalt, men kan kanskje forstås både utfra Pärts estiske bakgrunn og hans inspirasjon fra katolsk kirkemusikk, først og fremst den gregorianske sangen. Estland har alltid ligget i skjæringspunktet mellom østlig og vestlig tradisjon, et mangekulturelt land der lutherske koraler og ortodokse hymner lød side om side. I en tid med kaldere klima enn på lenge mellom Den katolske og Den ortodokse kirke bør vi kanskje ta dette som støtte for at det likevel finnes berøringspunkter og håp.

Til tross for at han er sterkt

påvirket av vestlig åndelig og liturgisk tradisjon og nå bosatt i Vest-Europa, er det likevel ingen tvil om hvor Arvo Pärt har sitt

åndelige ståsted. Karakteristisk er hans svar på en journalists litt naive spørsmål om filosofien bak hans musikk. «Den som vil forstå mig måste lyssna til min musikk; om någon vill lära känna min 'filosofi' kan han läsa vilken kyrkofader som helst.» Den østlige mystikkens tradisjon, *hesychasmen*, har uten tvil vært en inspirasjonskilde. Jesusbønnen, som springer ut av og blir praktisert i denne tradisjonen, blir av Pärt betegnet som den fullkomne polyfoni. Musikken springer ut av

stillheten: Før man talar, må man tie. «Med tystnad mener jag det intet från vilken Gud skapade världen. Därför er från en idemässig synpunkt stillheten helig.» skriver han et sted.

Den østlige, ortodokse kristendom har i langt større grad enn vestens kristendomsform et perspektiv som ser språkets og formuleringenes begrensninger når det gjelder å uttrykke de dypeste sannhetene. Denne apofatiske grunnholdning fører til at man legger stor vekt på ikke-språklige uttrykksmidler som for eksempel ikonkunsten. Dette er ikke logikkens og dogmatikkens språk, men snarere mystikkens uttrykksmiddel.

Arvo Pärts musikk må også forstås i denne sammenhengen, han formidler et tidløst budskap i en form som talar mer til hjertet enn til hjernen. På samme måte som ikonmaleren gir han oss del i en annen virkelighet, som er der uavhengig av hva vi mener, sier og foretar oss. «Någonstans finns alltid musiken. En dag kommer någon, lyssnar og skriver ner,» sier Pärt i en av sine aforismer.

Heldigvis er han selv der og lytter og skriver ned for oss mange som hverken kan lytte eller skrive.

Frode Thorup

«uklokt og risikabelt»

OMKRING ET BREV OG SIGNALER FRA ROMA

«Diakon- og prestevielse av homoseksuelle menn eller menn med homoseksuelle tilbøyeligheter er absolutt frarådelig og uklokt, og fra et pastoralt synspunkt svært risikabelt. En homoseksuell person, eller en med homoseksuell tilbøyelighet, er derfor ikke egnet til å motta ordinasjonens sakrament». Det fastslår et brev fra Kongregasjonen for gudstjenesten og sakramentsordningen, offentliggjort i november/desember-utgaven av kongregasjonens bulletin «Notitiae». Brevet, opplyses det, er svar på henvendelse fra en ikke-identifisert biskop om det er i samsvar med kirkeretten å ordinere menn med klare homoseksuelle tilbøyeligheter.

Kort før disse signalene fra Roma ble allment kjent, tok de amerikanske jesuittenes blad *America* opp saken på lederplass i et pro-et-contratoppsett. Det gav, korthet til tross, ryddig oversikt over vesentlige argumenter og et utgangspunkt for ytterligere ettertanke om et vanskelig tema. Lederens konklusjon – at argumentene for å utelukke homoseksuelle menn fra presteembedet, ikke er overbevisende – er i denne sammenheng av sekundær betydning.

Følgende altså fra *America* om *Ordinasjon av homoseksuelle menn*:

I kjølvannet av sex-skandalene og de mange rapporter om misbruk av smågutter og tenåringer, har en del katolikker gitt uttrykk for engstelse og forbehold omkring prestevigsel av homofile menn. Spørsmålet er: Bør kirken fortsette å ordinere homoseksuelle prester, nærmere bestemt homoseksuelle menn som ved ordinasjonen forplikter seg til å leve avholdende?

Psykisk sunne og plikttro homoseksuelle presters innsats utgjør et viktig bidrag til kirkens liv. Det vil derfor være opp til dem som nå ønsker forbud mot vigsel av slike menn, å bevise at forbudet trengs. Argumentene for et forbud, er imidlertid ikke overbevisende.

Homoseksuelle menn takler ikke kyskheten. Dette er en velkjent stereotypi, men den motbevises ikke bare av den erfaring mange homofile prester har i sin tjeneste, men også av Den

katolske kirkes katekisme, som pålegger alle homofile avholdenhet: «Homoseksuelle mennesker er kalt til kyskhets. Ved selvbeherskelsens dyd, som virker oppdragende på den indre frihet, undertiden også støttet av et uegennyttig vennskap, gjennom bønn og sakramental nåde, kan og skal de gradvis og helhjertet nærme seg kristen fullkommenhet» (nr. 2359). I en uttalelse fra de sveitsiske biskoper den 3. oktober (2002) heter det: «En homoseksuell legning som leves i avholdenhet, utelukker ikke fra geistlig embede...»

Homoseksuelle menn har en sterkere tendens til pedofili enn ikke-homofile. Det er overveldende bevis for at pedofile tendenser ikke er sterkere representert blant homoseksuelle enn blant heteroseksuelle. At en liten prosent av de homoseksuelle prestene gjør seg skyldige i slik seksuell misbruk, bør ikke brukes til å fordømme dem som ikke driver med slikt: Dette er nok en stereotypi. En av grunnene til at folk flest har liten erfaring med eller har sett lite til sunne homofile prester, er det innebygde forbehold en homofil prest har mot offentlig å bekjentgjøre sin seksuelle legning. Det har ført til at de mest kjente, men altså feilaktige, «eksempler» på homofile prester, har vært notoriske pedofile. Flertallet av homofile prester lever sitt liv i avholdenhet og kyskhets.

Homoseksuelle prester kan ikke leve et sant sôibat fordi det de «gir avkall på», er et moralsk onde.

Dette argumentet representerer et noe forarmet syn på sølibatet: at sølibatet kun er et offer, snarere enn en positiv måte å vise sin kjærlighet til andre på. Dermed ikke sagt at ikke sølibatet krever offer – selvsagt gjør det det! – men å hevde at homoseksuelle prester ikke bringer det påkrevde «offer», er å lukke øynene for de ofre de gjør på andre områder av sitt liv. De vanskeligheter homoseksuelle prester har med åpenhet omkring sin situasjon, gjør dessuten at disse prestenes offer stort sett skjer i det stille.

Homoseksuelle danner klikker som ekskluderer ikke-homofile prester. Enhver prestegruppering som utelukker andre prester, er en utfordring, og dersom ikke-homofile føler seg utestengt i enkelte presteseminarer og ordenshus, må man selvsagt raskt sørge for å rette opp forholdene. Men i det store og hele går samarbeidet mellom homoseksuelle og heteroseksuelle prester godt og greit på alle områder.

Homoseksuelle prester har vanskelig for å leve avholdende i prestegårder og andre bofelleskap med bare samme kjønn. Dette er et av de mer utfordrende argumentene mot å ordinere homoseksuelle menn, men det er ingen uoverkommelig vanskelighet. Blir den problematisk, er det en indikasjon på behov for bedre og sunnere utdanning, for dypere forståelse av kyskheten og, i siste instans, for avvisning av dem som er ute av stand til å leve i avholdenhet. Og nok en gang motsies argumentet av erfaringen: Flertallet av homoseksuelle ordensbrødre, prester og biskoper takler fullt ut det å leve i sølibat i prestegårder og ordensfelleskap.

Hovedargumentet for å ordinere homoseksuelle menn er imidlertid langt mer overbevisende enn motargumentene. Og det argumentet er: *virkeligheten selv*: De tusener av sunne, velbalanserte og arbeidsomme homoseksuelle prester og biskoper som virker i vår kirke. Menn som har Kristus og tjeneste for kirken som sentrum i sine liv: Menn som forestår feiringen av sakramentene, som arbeider for og med menigheter, skoler og bispedømmer og trår til på alle områder av kristen tjeneste/innsats. De står overfor hyppig kritikk og utbredte fordømmer hos dem de søker å tjene. Disse menns vitnesbyrd 'overmannen' ethvert argument som måtte anføres mot deres ordinasjon.

Man kunne også henvise til de gaver homoseksuelle prester bringer inn i kirken. Et eksempel: Den erfaring de har med det å være forfulgt, kan ofte gjøre slike prester mer med-

følende overfor andre; og deres til tider hårdt tilkjempede seire på selverkjennelsens mark kan komme andre til gode: ved skriftemål, gjennom åndelig veiledning og annen rådgivning. Michael Ford, som har skrevet biografier om både Henri Nouwen og Mychel Judge o.f.m. (tidligere uteligger som ble prest, og som mistet livet under redningsaksjonen etter terrorangrepet på World Trade Center i september i fjor) forteller til America at disse mennene «ble mer autentiske og ekte prester nettopp fordi deres kamp gav dem innsikt i en indre sannhet: at spiritualitet og homoseksualitet ikke var konkurrerende krefter i dem selv, men snarere gaver som står i et gjensidighetsforhold til hverandre, gaver fra den samme guddommelige kilde».

Å sikre at kirken kun ordinerer psykologisk sunne prester, er ett av svarene på den krise seksmisbrukene har ført til. Å gjøre sunne sølibatære homoseksuelle prester til syndebukker, er intet svar på nevnte krise. I historisk perspektiv har homoseksuelle prester stått for en vesentlig innsats i den katolske kirke. Å nekte ordinasjon av homoseksuelle menn, vil innebære at kirken går glipp av mange produktive, arbeidsomme og hengivne prester, og det vil også være å ignorere tilskyndelsen fra den Hellige Ånd, som har kalt disse menn til vigslet tjeneste.

Så langt Americas lederskribent.

Dokument underveis

Siste ord fra Roma i saken er ennå ikke sagt. Vatikanets pressekontor har bekreftet at det arbeides med et omfattende dokument om saken, men at arbeidet bare er i sin begynnelse. Det er Kongregasjonen for utdanning, sammen med en rekke andre romerske instanser, som arbeider med dokumentet, som først ventes ferdig mot slutten av året, ifølge Vatikanets pressekontor. Eventuell utelukkelse av homofile har, ifølge visse kilder, i flere år stått på Vatikanets dagsorden. Andre kilder sier at mens romerske instanser er enige om at homofile bør nektes adgang til presteseminarene, er det langt fra enighet om saken blant biskopene rundt om i de enkelte bispedømmer. En utkast skal ha vært på høring i oktober hos bl.a. teologer, kirkerettslærde og andre eksperter.

Ifølge National Catholic Reporters John P. Allens Vatikankontakter er det intern spenning mellom dem som ønsker en entydig og kraftfull

uttalelse, og dem som ønsker en mer positiv utredning, som vektlegger hvilke kvaliteter og egenskaper kirken søker hos en prest: At en prest er en som, uten noen reservasjoner, er i stand til å gi hele sitt hjerte til Gud og derved svare på et kall som kommer fra Gud.

Velger man denne siste modell, unngår man skarp språkbruk om homoseksuelles uegnethet,

men risikerer på den annen side å svekke budskapet. «Vi ønsker ikke å utestenge kall,» sier Allens kontakt i Vatikanet. «Det finnes prester som har hatt slike opplevelser, men som likevel er gode, hellige prester med innlevelsesevne. Det ville være galt å stenge slike menn ute.» Ingen må tro at de som arbeider med saken, tar lett på den: Her er adskillig sjelekval.

Den internasjonale katolske presseunion, UCIP, 75 år

«Å være katolsk journalist er å være en person med integritet, et menneske som i sitt personlige og profesjonelle liv spiller Jesu lære og evangeliet,» sa paven til de ca. 100 representantene for UCIP, *Union catholique internationale de la Presse*, som var samlet i Vatikan-palassets Sala Clementina fredag den 6. desember i anledning presseunionens 75-årsjubileum. «En katolsk journalist må ha mot til å søke sannheten og bringe den videre, selv når sannheten er lite velkommen eller anses som politisk ukorrekt,» sa paven under audiensen. Og understreket hvor viktig det er ikke bare å «rapportere om alle ugjerninger og tragedier som finner sted, men også formidle alt det positive og oppløftende som gjøres for mennesker i nød: de syke, de funksjonshemmede, de svake – alle dem samfunnet glemmer».

Under et jubileumsseminar ved det pavelige Gregoriana-universitetet om «Kommunikasjon i krisetider: Kirken og den offentlige opinion» ble det bl.a. understreket hvor viktig det er at kirken står godt rustet og satser på høy profesjonalitet i alt sitt mediearbeid. Et annet punkt var betydningen av ærlighet, innsyn og åpen kommunikasjon på alle nivåer av kirkens interne og eksterne kommunikasjon. Erkebiskop John Foley, president for Det pavelige råd for massemedier og tidligere journalist, oppfordret UCIPs medlemmer til «fortsatt å forsvare pressefriheten og satse på høy profesjonalitet». Han advarte mot «et troens språk som ofte konsentrerer seg om kun to former: bekreftelse av troen og moralsk formaning, som ofte henfaller til moralisme».

I et brev til jubilaranten takket FNs generalsekretær, Kofi Annan, UCIP bl.a. for «vidtrekkende innsats for å bygge opp frie, uavhengige og profesjonelle medier i utviklingslandene». Det er særlig siden 1970-tallet UCIP har engasjert seg i dette arbeidet, i takt med at stadig flere ikke-europeiske land ble representert i organisasjonen.

Det hele begynte i 1926: En krets entusiastis-

ke europeiske journalister og forleggere besluttet å danne et internasjonalt katolsk journalistforbund. Et spontant initiativ og «ikke et produkt av komitearbeid og utredninger,» som tidligere president Günther Mees uttrykte det. UCIP var lenge sterkt europeisk preget, men er i dag virkelig verdensomspennende: Fjorårets verdenskongress samlet 1080 profesjonelle mediefolk fra 106 land. Viktige initiativer de siste par tiår er «refresher programs» og «sommeruniversitet» for yngre journalister og utgivelse av hefter om medierelatert forskning og etikk., samt opprettelse av «Nettverk for unge journalister». Men fremdeles utgjør kollegiale vennskapsbånd over landegrensene noe av styrken i UCIP. Dagens president, den brasilianske medieprofessor Ismar Oliveira Soares, overtok i 1998 etter første kvinnelige president, Teresa Ee-Choi fra Malaysia. For vel 10 år siden ble det opprettet et norsk UCIP-nettverk for profesjonelle katolske mediefolk. Undertegnet har siden 1989 hatt tillitsverv i UCIP: først som sekretær i Forbundet for tidsskrifter og siden 1991 som styremedlem i Region Europa.

UKJ

St. Olavs redaktør hilser på paven under UCIPs 75-årsmarkering. I bakgrunnen erkebiskop John P. Foley, president for Det pavelig råd for massemedier.

presse- klipp

PAVEN: RIS OG ROS TIL NORGE

Pave Johannes Paul II kom både med ris og ros til Norge under sin tale til den nye norske ambassadør til Pavestolen, Helga Hernes, da hun den 13. desember fremla sine akkreditiver. Paven roste blant annet Norges innsats som fredsmegler i Sri Lanka, og den norske katolske kirkes rolle og innsats overfor innvandrere og flyktninger. På den annen side beklaget han kristentroens tilbakegang i et land med så dype røtter i troen. Dette, sammen med et snevert materialistisk syn på virkeligheten, leder lett til en selvopptatthet og en utilitaristisk tilnærming til livet, slik at folk

ikke erkjenner at livet er en gave, sa paven. KI

KARDINAL OM KLONING

I et radiointervju i forbindelse med Rael-sektens påstand at om forskere ved Clonaid, sektens forskningsinstitutt, har klonet et menneske, sammenligner erkebiskopen av Paris, kardinal Jean-Marie Lustiger, kloning av mennesker med raseforsøkene under Det tredje rike. Sektens handlinger minner om nazistenes rasehygieniske forsøk og vitner om en galskap som kaster en mørk skygge over menneskehetens fremtid, sa Lustiger, som er av jødisk ætt. Han konverterte til katolisismen

som attenåring; hans mor ble drept i Auschwitz.

Bak kloningseksperimentene står en «fullstendig forvrengt ideologi», men sannsynligvis også økonomiske interesser, påpekte Lustiger, som understreket at Den katolske kirke avviser menneskelig forpliktning gjennom kloning. Det trengs en «absolutt grense», ellers vil man skrittvis «stadig gi litt etter». I en kommentar til Rael-sektens utspill skriver *Christ in der Gegenwart* at det eneste positive ved saken er den allmenne skepsis og massive fordømmelse fra alle hold: fra religiøse ledere til politikere og seriøse forskere.

Rael-sekten selv kaller, ifølge CNN, de etiske reservasjoner mot kloning «en opphopning av religiøse fordømmer». Den påståtte kloningen er «første skritt» i en prosess mot menneskelig udødelighet: når bevissthet kan overføres til en klonet kropp. Rael-sekten, ble grunnlagt i 1973 av en fransk journalist, og forskningsselskapet Clonaid ble grunnlagt i 1997. Bevis for kloningen er hittil ikke fremlagt.

MER OG MER ØKUMENISK

«Det som gjør mest inntrykk på meg ved ortodokse gudstjenester i Etiopia og Eritrea, er folks hengivne deltakelse,» skrev Sindre Eide nylig i et innlegg i Vårt Land.

I sin beretning fra besøk i en ortodoks gudstjeneste understre-

CUBA: JOURNALIST FREMDELES FENGSELET

I november 1997 ble den cubanske journalisten Bernardo Arévalo Padron fengslet for ha «fornærmet regjeringen». Etter pavens besøk på Cuba i januar 1998 fikk Bernardo straffen redusert med en måned, og han skulle idag forlengst vært satt fri. Men Bernardo sitter fremdeles i Fidel Castros fengsel, til tross for innsats fra bl.a. organisasjonen «reportere uten grenser» for å få ham satt fri. Myndighetene har nemlig bestemt at han «ikke er tilstrekkelige politisk omskolert og ikke er blitt en god kommunistisk borger». Og siden han har tatt seg den frihet å informere utenverdenen om hvorfor han fremdeles holdes fengslet, har han for tiden totalt besøksforbud.

Bernardos helse skranter, og hans kone er engstelig for hvordan det skal gå med ham. Hvis ikke den cubanske regjeringen skifter mening, vil Bernardo, som nå er 37 år, først slippe fri i oktober i år.

PELERIN MAGAZINE

ker han at her er det tydelig at «messens høydepunkt er nattverden. Det ringes i klokker når brød og vin innstiftes. Den mer enn tusen år gamle liturgiske sanger øker i styrke. Jeg betrakter mødre som bærer nydøpte barn frem for å motta Herrens legeme og blod. Dette er livsviktig for dem, uten tvill!

På vei ut av kirken tenker jeg at jeg blir mer og mer økumenisk jo flere kirkelige tradisjoner jeg får anledning til å leve meg inn i,» skriver Sindre Eid. Med permisjon fra prestestillingen hjemme i Norge har han i lengre tid til vært representant for Kirkens Nødhjelp i Eritrea.

RIKE, MEN LIKEGYLDIGE

I et avisinnlegg i anledning Verdens aids-dag (desember 02) fant vi følgende viktige informasjon i et innlegg i Vårt Land: «Det er beregnet at kun én promille av inntekten i de rike land er nok til å finansiere effektive programmer både mot aids, tuberkulose og malaria.» Innlegget var undertegnet Gunnar Kvåle, Senter for internasjonal helse, Universitetet i Bergen. Kvåle minnet oss om at «FNs generalsekretær har utfordret G-8 landene, sammen med andre giverland, til å bygge opp et fond for dette formålet. Det er beregnet at det er behov for å avsette 80 milliarder kroner årlig.»

Det er, skriver Kvåle videre, «et moralsk problem at vi i de rike landene til denne tid bare har vært villige til å avsette fire prosent av denne summen. Et av de prestisjetunge medisinske tidskriftene, The Lancet, omtalte nylig på kommentar plass denne likegyldigheten i den rike verden som en forbrytelse mot menneskeheten».

KATOLSK PRESSE:

ET TILBAKEBLIKK

«Det 2. Vatikankonsil vakte enorm interesse. Verdenspressen sendte sine beste folk til Roma for å dekke et konsil som viste kirken fra en ukjent side. En institusjon

som gjaldt for å være fullstendig stivnet, forkalket og uten evne til reform, begynte å tenke offentlig om interne reformer. Problemet var at konsilets forretningsorden bokstavelig talt krevde total hemmeligholdelse. Og straks man blokkerte informasjon, blomstret selvsagt ryktene. Da konsilets annen sesjon begynte, hadde man lært, og informasjonen ble like offisiell som omfattende. I dag er det ikke på langt nær tilfelle lenger.» Vi siterer jesuittpater Wolfgang Seibel i et intervju i anledning 50-årsmarkeringen for det tyske Katholische Nachrichten-Agentur (KNA) nylig. Seibel var selv KNA-reporter under konsilet (1962-65).

Og slik karakteriserer Seibel Den katolske kirkes mediarbeid i dag: «Det er forskjellig fra organ til organ og institusjon til institusjon. I dag finner vi stort sett ikke lenger sognepresten, men profesjonelle journalister i lederposisjon i kirkeblader og informasjonsinstanser. En viktig utvikling som dessverre har begynt å snu i den senere tid.» RM

MANGE MENINGER

OM PIETISMEN

«På det kulturelle feltet er pietismen konservativ, men det er mange eksempler på at den har vært moderne også.» Det er Pål Repstad, professor i religions sosiologi ved Høgskolen i Agder, som har gitt denne vurderingen. «Pietistene hadde sosialøkonomisk oppdrift, det viste mye av forskningen på 70-tallet. Og Berge Fure påviste grundig hvordan bedehuset og Folkets Hus gav god vaksine mot NS før og under krigen.

Det har alltid vært mange meninger om pietismen. Noen vil forsvare den, andre har noe å hevne fordi de har fått sår og skrammer etter en vond oppvekst i for trange rammer. Nå kan vi lene oss litt tilbake og prøve å forstå, være åpne for nyanser.»

FÆDRELANDSVENNER

MALAYSIA: SEKULÆR ELLER MUSLIMSK STAT?

De katolske biskopene i Malaysia, Singapore og Brunei er bekymret over at den malaysiske delstaten Terengganu vil innføre muslimsk strafferett. De frykter en sterkere islamisering og påpeker at islamsk religionsrett er uforenlig med grunnloven, som fastslår at staten skal være livssynsmessig nøytral; 90 prosent av landets befolkning er muslimer. Statsminister Mahathir har gjentatt ganger erklært at Malaysia ønsker å være en forbilledlig islamsk stat. CIG

SKRIFTESTOLER I LUTHERSKE KIRKER?

«Da jeg var yngre, så jeg på skriftestolen som en litt latterlig innretning, nærmest som en fotoboks som var plassert i katolske kirker. Men gjennom årene har jeg sett at det som foregår i en skriftestol, kan ha stor betydning for mennesker.» Vi siterer fra et Vårt Land-intervju i anledning Paul Leer-Salvesens siste bok: «Min skyld» (Verbum forlag). Forfatteren kan fortelle at denne lille boken (vel 100 sider) ble skrevet under et opphold i den lille italienske landsbyen Terraceva: «I den landsbyen tror jeg omkring halvparten av innbyggerne gikk fast til skrifte.»

Mesteparten av boken handler om skyld, soning og tilgivelse. Det er derfor ikke så underlig at den presteutdannede forfatter vier skriftemålet og boten stor plass, skriver avisens anmelder. Leer-Salvesen gir klart uttrykk for at han «misunner den katolske tradisjons praksis med skriftemålet», og at han «hører til dem som mener gjeninnføringen vi nå ser i mange kirker, er svært gledelig». I første omgang mener han at alle landets domkirker bør utstyres med en skriftestol.

Det var like før jul dette oppslaget om skriftemålets positive sider stod å lese i Vårt Land. Ved nyttårsleite fulgte et innlegg med overskriften «Terapi eller sakra-

ment?» Der skriver Henrich von Achen bl.a.: «Man kan uten vanskeligheter sympatisere med Leer-Salvesens ønske om å gjeninnføre skriftemålet i luthersk sammenheng. Men når jeg som katolikk overhodet går til skrifte, er dette ikke først og fremst for samtalerapiens skyld (...) Når jeg skrifter – og når det umiddelbart og for meg virker som annet og mer enn en kristen samtalerapi – henger det sammen med at skriftemålet er et sakrament.»

BOSTONS ERKEBISKOP GÅR AV

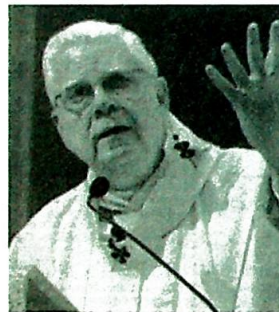
Kort før jul innvilget pave Johannes Paul II avskjedssøknaden fra Bostons erkebiskop, kardinal Bernard Law. Den 71-årige Law, lenge en av den katolske kirkes mektigste og mest respekterte biskoper, har i nesten ett år vært under sterkt press for sin håndtering av pedofilskandalene i hans bispedømme. En av erkebispeddømmets hjelpebiskoper er utnevnt til midlertidig apostolisk administrator i Boston.

«Man avsetter ikke en erkebiskop som om han skulle være en politiker eller en næringslivsleder,» var Laws kommentar da kravet om å trekke seg først ble reist. Likevel tilbød han i april i fjor å gå av, men paven ville ikke innvilge avskjed. Etterhvert viste meningsmålinger blant lojale katolikker at nesten halvparten krevde erkebiskopens avgang, mens 58 prosent mente han hadde håndtert krisen dårlig. Kort før nyheten om Laws avskjed kom – Law hadde da oppholdt seg en uke i Roma og hatt samtaler med folk i kurien og paven selv – hadde en rekke av Bostons prester åpent oppfordret kardinalen til å trekke seg. Dertil forelå nye indikasjoner på vanstyre. Erkebispeddømmet risikerer økonomisk ruin på grunn av kostbare erstatningssaker.

I en kort erklæring takker Law paven for innvilgelse av avskjedssøknaden. Han håper, sier Law, at hans avgang vil bidra til den «for-

soning som erkebispeddømmet så sårt trenger», og han ber «alle dem som har lidt på grunn av mine brister og feil, om unnskyldning og tilgivelse». Law sier han vil trekke seg tilbake til et kloster utenfor erkebispeddømmet, men fortsette å ivareta sine forpliktelser som kardinal, deriblant retten til å stemme ved pavevalg. Law er dessuten tilknyttet flere Vatikan-instanser.

I Boston er man både lettet og bedrøvet over at Law er gått av. En representant for Boston Priests' Forum sier at de legfolks-

«Kardinal Bernhard Law»

grupperinger og -fora som er blitt dannet som en reaksjon på skandalene, vil ha stor betydning for at sårene kan leges. Men det kreves også endringer hos de geistlige: «Den klerikale kultur må defineres og fjernes (-) Alle trosretninger har en eller annen form for klerikal kultur, men på katolsk mark er den allestedsnærværende, denne tendensen til å være hemmelighetsfull og privilegert med særrettigheter. (-) Denne klerikalismen innen geistligheten har bidratt enormt til dagens krise. Her må radikal forandring til. Vi har alle et kollektivt ansvar for et miljø hvor slike ting kunne finne sted, og vi må fortsatt være årvåkne.»

THE TABLET/KNA

MOR TERESA SALIGKÅRES

Normalt kan saligkårsprosesser først begynne fem år etter kandidatens død, men har paven gitt

en særtillatelse når det gjelder Mor Teresa (1910-1997): Allerede den 19. oktober i år blir hun saligkåret i Roma, etter den korteste saligkårsprosess i nyere kirkehistorie. Den 19. oktober er dagen for Den katolske kirkes årlige Misjons søndag, dertil markeres slutten på det rosenkransår paven utropte i oktober i fjor. Prefekten for Kongregasjonen for helgenkåringer, kardinal José Saraiva Martins, kaler Mor Teresa «en av de mest fremragende skikkelser i det 20. århundre». KNA

FLERE FALSKSE SEXANKLAGER

Politiets dom er klar: Anklagen mot kardinal Edward Egan, erkebiskop av New York, om seksuelle forgåelser i 1969 er «grunnløse». En mann fra Illinois, som har anklaget til sammen 20 offentlige personer for sexmisbruk, stod bak anklagen. Egan, som hele tiden kategorisk har benektet kjennskap til og kontakt med vedkommende, har villig samarbeidet med politiet i saken, ut fra det syn «at det beste var grundig behandling av anklagen og offentlig avvisning».

Anklagen mot Egan gjenspeiler en tendens de senere år til falske anklager mot katolske geistlige i den engelsktalende verden. Egan er den tredje amerikanske kardinal som er blitt utsatt for falske anklager om sexmisbruk de siste ti år. På 1990-tallet ble nå avdøde kardinal Joseph Bernardin, erkebiskop av Chicago, anklaget av den aidsyke Steven Cook, som senere vedgikk at anklagen var falsk. Og i fjor vår ble kardinal Roger Mahony i Los Angeles frikjent for anklager om angrep på kvinnelige studenter i 1960-årene. I august i fjor trakk erkebiskop George Pell av Sydney seg fra sitt embede mens etterforskningen av en anklage mot ham, innlevert av velkjent kriminell, om seksuell misbruk pågikk: I oktober var saken ute av verden og Pell tilbake på jobb.

I 1999 ble den tidligere erkebispep av Cardiff utsatt for anklager om alvorlig sexovergrep mot en ung pike i en kirke i London i 1960-årene, men også her dreiet det seg om falske anklager.

CATHOLIC HERALD

**ENGLAND:
INGEN ERKEBISKOPPELIG
«DEKKOPERASJON»**

Den åndelige leder for katolikene i England, og Wales er frikjent for embedssvikt i forbindelse med anklager mot pedofile prester. En juridisk rapport konkluderer at hans håndtering av anklager mot ti av prestene i hans tidligere bispedømme Arundel og Brighton, var helt i overensstemmelse med gjeldende retningslinjer, og at ingen dekkoperasjoner hadde funnet sted. Kardinalen har tidligere innrømmet og gjen-tatte ganger bedt om unnskyldning for at han på 1980-tallet tillot presten og misbrukeren Michael Hill å fortsette i tjeneste, noe som førte til et nytt overgrep før Hill ble fjernet og dømt i 1985.

Den juridiske rapporten er en seier over BBC og The Times, som nærmest har ført en kampanje for å få kardinalen til å trekke seg. Rapporten er svar på disse sterke anklagene. «Jeg visste at anklagene var usanne, men kunne ikke bevis det. Det jeg trengte, var klare bevis,» sa kardinalen da rapportens konklusjon ble gjort kjent.

CATHOLIC HERALD

**MIDTØSTEN: STADIG FLERE
BARN DØR I KRYSSILDEN**

Stadig flere barn blir drept i konflikten mellom israelere og palestinere. Siden det «nye» opprør mot israels okkupasjon startet i september 2000, er 2.014 palestinere og 713 israelere blitt drept, blant dem 275 palestinske og 72 israelske barn. De fleste palestinske barna som blir drept, er enten tilfeldige tilskuere eller har kastet stein mot politiet. Ifølge den isra-

elske Komitéen mot tortur mistet 17 palestinske spebarn livet ved veisperringer de siste årene, fordi mødrene ble stanset på vei til fødestuen. Militante palestinere drepte i fjor 36 israelske barn under selvmordsaksjoner eller med skytevåpen.

Israelske menneskerettighetsgrupper anklager den israelske hærledelsen for å gi vage ordrer til soldatene som bemanner veisperringene i de okkuperte områdene på Vestbredden og i Gaza, og for å unnlate å straffe soldater som åpner ild mot ubevæpnede sivile.

«Der hersker ingen kultur der man bevisst skyter barn, men det hersker en kultur der de som gjør det, slipper straff,» sier Lior Yavneh i den israelske menneskerettsorganisasjonen B'Tselem. «Antallet palestinske barn som drepes av israelske soldater er alarmerende, og krever en øyeblikkelig internasjonal intervensjon,» sier Saeb Erekat, som sitter i den palestinske regjeringen.

VÅRT LAND

GI ET HÅNDSLAG FOR LIVET!

Den humanitære situasjonen i Irak er allerede svært alvorlig, og en krig vil føre til uutsigelige lidelser for en hardt prøvet sivilbefolkning. *Sr. Else-Britt Nilsen*, dominikanerinne og nestleder i Norges Kristne Råd, kjenner forholdene i Irak fra selvsyn. Hun besøkte, som St. Olavs lesere vil kjenne til, Bagdad som en del av en økumenisk delegasjon år 2000, og har siden i det stille vært drivkraften bak en innsamling, også kjent for leserne, til et sykehus drevet av dominikanersøstre i Bagdad.

Nå appeller hun igjen om støtte: «Barnedødeligheten i Irak er nå høyere enn i det krigsherjede og lutfattige Sudan,» sier hun. «Derfor har dette sykehuset nå begynt å drive fødeklinikk, selv om det opprinnelig var et kirurgisk sykehus, uten noen spesiell kvinneavdeling. Nå er grunnstenen lagt til en sårt tiltrengt egen fødeavdeling, men her trengs det penger. Også små bidrag fra Norge vil være verdifulle i arbeidet for å redde liv.» På spørsmål om pengene kommer frem i den kaotiske situasjonen som nå råder i Irak, forsikrer hun: «Vi har direkte kontakt med den internasjonale kongregasjon disse søstrene tilhører, og det finnes neppe bedre og sikrere formidlingskanaler enn slike! Et bidrag til søstrenes nye sykeavdeling er ikke bare å vise kristne i området solidaritet, det er også et konkret håndslag for livet i et dødstruet område.»

Bidrag, store og små, kan sendes over bankgiro 1720.22.23451, St. Raphaël Bagdad, v/ Laila Kollum, Hedmarksgt. 10d, 0658 OSLO.

TIL IKKE-KATOLSKE

MOTTAGERE AV ST. OLAV

En 'sorteringsfeil' i forbindelse med overføring til nytt dataanlegg av mottakerregister for det katolske kirkebladet «Broen», har ført til at ikke-katolske mottakere av St. Olav har fått tilsendt de siste to utgaver av «Broen», et blad som sendes gratis til alle registrerte katolikker i Norge. Det var henvendelser fra abonnenter som undret seg over å ha fått det katolske kirkebladet, inklusive innbetalingsgiro, i posten, som satte oss på sporet av forholdet.

Det er ikke St. Olav som har stått for denne noe uheldige dataoverføringen. Vi har fått forsikring om at det nå er ryddet opp i saken, og at det ikke er noen koblinger mellom St. Olavs abonnementsregister og listen over mottakere av «Broen».

Hilsen St. Olavs redaksjon

blikk på tiden

Fra Majorstuen til Roma

Sent kanskje med en rapport om et tappert forsøk på å takle førjulsstress, men nedenstående maktet vi ikke motstå:

«Jeg måtte vekk fra julen. Vekk fra alt. Julegaver, julekort, julekaker, julebord. Jeg gikk i kloster for å finne ro.» Vi siterer journalist Mari Grinde Arntzen, som før jul tilbragte 24 timer hos dominikanerinnene på Sta. Katarinahjemmet på Majorstuen i Oslo. Forventningene er i utgangspunktet store, forteller hennes dagboksnotater. «Endelig! Alene. Jeg er klar for det sakrale. Jeg vil møte roen ansikt til ansikt. Si til ham at her er jeg, gamle venn. Noen år siden sist, men har vært litt oppratt med kollektiv-liv, studier, mannekjakt, og nå jobb, som du kanskje vet. Jeg lusker inn i det mørke kapellrommet. Men her er det ikke ro. Vaktmesteren kommer for å skifte lyspære!»

Forventningene innfris ikke, til tross for tidebønner og messe og kloke ord underveis fra priorinne sr. Anne-Bente Hadland om det å legge ting til side. Midtveis i oppholdet er tilstanden likevel ennå tålelig:

«Og nå er det bare å slappe av. Finne roen, titte litt over til naboene og vente på neste matservering og tidebønn. Ja, ja.» Og journalisten finner en humoristisk vri på Katarina av Siena: «'Du trenger ikke et eget rom for å trekke deg tilbake. Du finner det i deg selv,' sa helgenen Katarina av Siena. Men gjestehuset har fjorten rom.»

Morgenen kort før de 24 timer er over, er stoda blitt mer desperat: «Presten messer og jeg tenker oppgjørets tanker. – Jeg har ikke lyst til å skrive denne saken! Løpe hit og dit atten timer i døgnet. Jeg vil ikke, sier jeg. Dette er ikke liv. Dette er et transportbånd. En tredemølle som går på verdens mest langtgående batteri. Jeg vil sove. Jeg er sliten. Mamma. – Gå med fred, sier presten.»

Hvor denne reportasjen stod? På Aftenpostens sider «Oslopuls – *byens beste utelivsguide*!» Kanskje det var derfor det skar seg litt, allerede i utgangspunktet?

Så til mer alvorlige saker. Ikke alle St. Olav-lesere leser Vårt Land (VL). Derfor, som bakgrunn for vårt egentlige anlig-

gende, en innføring i en langstrakt intern katolsk feide i denne avisens spalter fra senhøstes til innunder jul. Utgangspunktet var boken «Siden jeg ikke kan tale om min kjærlighet», utvalgte dikt av grekeren Konstantinos P. Kavafis (1863-1933) gjendiktet av pater Kjell Arild Pollestad. Kavafis dikt, skriver Pollestad i innledningen til boken, «er gjennomstrømmet av en postkristen livsfølelse som først i vår tids massive avkristning kan skape gjenkjennelse hos de mange. Kjærligheten er løsrevet fra troskapen; det er ikke bare de homoseksuelle som opplever den først og fremst i løsrevne øyeblikk av sanselig nytelse.»

Denne vurderingen deles ikke av alle. Den 17. september melder VL at «21 katolske prester og diakoner» har sendt et bekymret brev til dominikanerordenen. De kaller boken «en legitimering og forherligelse av homoseksuelle handlinger», mener at Pollestad ønsker «kirkelig legitimering og aksept av homofile parforhold», et standpunkt «vi ... sier rett ut at vi ikke kan leve med». De 21 undertegnerne ikke bare håper, men «forven-

ter» at ordenen gjør noe med saken, «ellers svekkes tilliten også til den».

Den 24. september kommer Pollestad med «Et forsøk på et selvforsvar» i VL. Det vil si: Før man er kommet så langt i avisen, har man passert et intervju der en av underskriverne konstaterer at «Pollestads forsvar holder ikke!» En redaksjonell iver som bryter med god presseskikk, samt antyder svært korte kanaler mellom journalist og kilde.

Hva sier så Pollestad til selvforsvar? Han gjentar sin fascinasjon for Kavafis' poesi som «et fortettet uttrykk for en postkristen livsfølelse», «en verden uten Gud» og dermed «for *vår* tid». Hva gjelder Kirkens seksuallære, er Pollestad «overbevist om at verden ville bli langt lykkeligere om menneskenes samliv både i og utenfor sengen var blitt innrettet etter evangeliets råd og Kirkens forskrifter». Å realisere idealer, er ikke alltid enkelt, og «kirken må i sin pastorale gjerning hjelpe folk til å nærme seg idealene ut fra sine høyest ulike ståsteder».

Herfra går debatten i VL videre, med adskillig temperatur. Vi refererer i all korthet. En håndfull katolske legfolk tar ordet, noen deler de 21 diakonene og prestenes uro; andre støtter Pollestad og mener gjendiktningen av Kavafis er nok et kjærkomment uttrykk for den vidtfavnende kulturformidling presten og forfatteren Pollestad i årtier har stått for. Et par av de 21 undertegnerne forsvarer sine

anklager mot Pollestad: Det må reageres overfor en prest som bruker sin tid på oversettelse av homoerotiske dikt, og som «klart går imot Kirkens lære» og ikke uavkortet fordømmer folk som «lever i synd».

Her forlater vi sakens innhold og meningsfrontene. *Vårt poeng* ligger, som nevnt annetsteds. For henvendelsen som de 21 diakonene og prestene sendte, var nemlig *konfidensiell!* En uformell spørreunde etter at saken var observert i VL, bekreftet det. Men *det* nevnes ikke i de mange innslag og utspill fra de katolske skriverne/undertegnerne i VL. Ikke engang i avisens førsteoppslag om saken! I stedet: Villig kommentar fra en representant for undertegnerne til journalisten, som tydeligvis har det konfidensielle brevet i hånden. Og samme iver fra andre prester som etterhvert utspørres eller selv griper ordet i spaltene i Pollestads disfavør. Kuriøst, spør de oss.

Og ikke bare kuriøst, men betenkelig – mener andre enn oss – er det forhold at en av dem som villig stiller opp for VL i Pollestad-saken, sitter som leder av Tribunalet, den kirkelige domstol i Oslo Katolske Bispedømme. Stillingen burde kanskje tilsi en viss tilbakeholdenhet snarere enn det som kunne minne om offentlig prosedyre i en sak som gjelder en embetsbrors integritet og troverdighet. Og hvor utgangspunktet altså er en lekkasje av en konfidensiell, broderlig henvendelse.

Til slutt: Pavens nyttårsbudskap til byen og verden, *urbi et orbe*, var, ikke uventet, merket av tyngende tider og mørke skyer. Hans appell til «troende i alle religioner og alle mennesker av god vilje om å skape fred på jord» var desto mer inntrengende, men, kommenterte NRKs Hans Wilhelm Steinfeldt, «det kan virke som om paven mener Gud har vendt oss ryggen».

Og likevel: Se om ikke den bekymrede gamle mannen nok en gang signaliserte at han, stivnet og utslitt kropp til tross, er særdeles nærværende og har humoren i behold! Fransk presse formidlet: Da paven til avslutning lyste velsignelsen over byen og verden på 62 språk, tok han, før han gav seg i kast med latin – et språk han elsker og med sorg ser tape terreng på katolsk mark – en kunstpause. Men så runget det over Petersplassen, mens man hørte blinket i øyer: «Og nå får vi se om dere forstår latin!»

Vale – og velsignet nytt år!
Observatoria

liturgisk kalender

FEBRUAR

Tir 11 (Vår Frue av Lourdes)
1 Mos 1, 20-2,4a; Mark
7, 1-13
Ons 12 1 Mos 2, 4b-9,15-17;
Mark 7, 14-23
Tor 13 1 Mos 2, 18-25; Mark 7,
24-30
Fre 14 De hellige Kyrillos og
Methodios, vernehel-
gener for Europa. Apg
13, 46-49; Luk 10, 1-9
Lør 15 1 Mos 3, 9-24; Mark 8,
1-10
Tidebønn for uke 2
SØN 16 6. SØNDAG I DET ALM.
KIRKEÅR. 3 Mos 13, 1-

2.44-46; 1 Kor 10, 31-
11,1; Mark 1, 40-45
Man 17 (De syv stiftere av ser-
vitterordenen) 1 Mos
4, 1-15,25; Mark 8, 11-13
Tir 18 1 Mos 6, 5-8,7,1-5,10;
Mark 8, 14-21
Ons 19 1 Mos 8, 6-13,20-22;
Mark 8, 22-26
Tor 20 1 Mos 9, 1-13; Mark 8,
27-33
Fre 21 (Den hellige Peter
Damian) 1 Mos 11, 1-9;
Mark 8, 34-9,1
Lør 22 Apostelen Peters Stol -
1 Pet 5, 1-4; Matt 16, 13-
19
Tidebønn for uke 3
SØN 23 7. SØNDAG I DET ALM.
KIRKEÅR. Jes 43, 18-
19,21-22,24b-25; 2 Kor
1, 18-22; Mark 2, 1-12
Man 24 Sir 1, 1-10; Mark 9, 14-
29
Tir 25 Sir 2, 1-13 [gr. 1-11];
Mark 9, 30-37
Ons 26 Sir 4, 12-22 [gr. 11-19];
Mark 9, 38-40
Tor 27 Sir 5, 1-10 [gr. 1-8];
Mark 9, 41-50
Fre 28 Sir 6, 5-17; Mark 10, 1-
12

MARS

Lør 1 Sir 17, 1-13 [gr. 1-15];
Mark 10, 13-16
Tidebønn for uke 4
SØN 2 8. SØNDAG I DET ALM.
KIRKEÅR (ungdoms-
dag i Kirken i Norge).

Hos 2, 16b,17b,21-22;
2 Kor 3,1b-6; Mark 2,
18-22
Man 3 Sir 17, 20-28 [gr. 24-
29]; Mark 10, 17-27
Tir 4 Sir 35, 1-15; Mark 10,
28-31
Ons 5 Askeonsdag – faste-
og abstinens. Joel 2,
12-18; 2 Kor 5, 20-6,2;
Matt 6, 1-6,16-18
Tor 6 5 Mos 30, 15-30; Luk 9,
22-25
Fre 7 Jes 58, 1-9a; Matt 9, 14-
15
Lør 8 Jes 58, 9b-14; Luk 5,
27-32
Tidebønn for uke 1
SØN 9 1. SØNDAG I FASTEN. 1
Mos 9, 8-15; 1 Pet 3, 18-
22; Mark 1, 12-15
Man 10 3 Mos 19, 1-2,11-18;
Matt 25, 31-46
Tir 11 Jes 55, 10-11; Matt 6, 7-
15
Ons 12 Jona 3, 1-10; Luk 11,
29-32

NB.

Siden kirkebladet Broen også
bringer den liturgiske kalen-
der, vil St. Olav, bl.a. av plass-
hensyn, heretter kutte den ut.
«Ordo», den offisielle latinske
utgaven av kalenderen, kan
kjøpes i St. Olav bokhandel.
Kalendere finnes også på net-
tet under «liturgi» på
www.katolsk.no

Pavens bønneintensjoner i mars

*At Gudsfolket
og dets hyrder må
bli mer bevisst på botens
sakrament som
Guds barmhjertige
kjærlighetsgave.*

*At de lokale kirker
i Afrika,
som svar på dagens
vanskelig situasjon,
modig må
forkynne evangeliet.*

REDAKSJON: Unni Klepper, Joynt (ansvarshavende redaktør),
Olav Egil Aune, May-Lisbeth Myrhaug, Brynjulv Norheim

FASTE MEDARBEIDERE: Bernt Eidsvig, Liv Greni, Gunnel Vallquist

REDAKSJONSRÅD: Liv Blikrud, Petter Bruce, Tove Bull,
Arne Fjeld o.p, Nils Heyerdahl, Ingrid Joys, Susanne Kjekshus Koch,
Pål Kolstø, Egil Mogstad, Else-Britt Nilsen o.p.

REDAKSJONENS ADRESSE: Akersveien 16, 0177 Oslo. Tlf.: 23 21 95 48 (redaksjonen)/
23 21 95 00 (ekspedisjon og adresseforandring). Fax.: 23 21 95 43. E-post: tidsskrifter@katolsk.no

ABONNEMENT: Årsabonnement kr. 220,- (Norge)/ kr. 230,- (øvrige europeiske land)/
kr. 250,- (andre verdensdeler). Bankgiro: 6022.20.13073

Design: Roger Jensen. Trykk: Viking Grafisk Digital AS

ISSN 0802-6726

BOKHANDEL AS

AKERSVEIEN 14, 0177 OSLO
TLF.: 23 21 95 55 - FAKS: 22 36 02 63
E-post: bokhandel@katolsk.no
www.katolsk.no/bokhandel

PER BJØRN HALVORSEN: "DOMINIKUS.

En europeers liv på 1200-tallet."

Boken søker å gi et dypt innblikk i Dominikus' person og verk sett
i den tiden han levde.

NOVUS FORLAG. Ib. KR. 386,-

ANSELM GRÜN: "HJERTETS HVILE.

Å være i harmoni med seg selv."

Den tyske benedikterabbeden A. Grün beskriver i denne boken konkrete
veier til stillhetens rom i vårt liv.

ST. OLAV FORLAG. Ib. KR. 230,-

**ADRESSEBOKEN FOR DEN KATOLSKE KIRKEN
I NORGE 2003. KR. 35,-**

VI HAR ORDO BÅDE PÅ LATIN OG ENGELSK! Pris pr. stk.: 79,-

Et godt nytt bokår ønsker vi dere alle!

For mere informasjon: sjekk våre hjemmesider.

ÅPNINGSTIDER: 10.00–17.00 (10.00–14.00)

Porto betalt ved
innleveringen P.P.
Norge/Norvège

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Tunbjørka

Det står et dikt
på tunet - på
tunet står
et dikt

av Gud
om Gud

Anbjørg Pauline Oldervik –
fra diktsamlingen *Et hjerte vårt våpen*
(Emilia forlag 2002)